МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрин Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 71 (4238). ЕРА, 16 июнь, 1966 шу. Мах 2 кеп.

ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ БАРТ-ЦХЬОАГIО

ЦЕНТРАЛЬНИ хоржамий комиссе хьакхайкхаьй 12 июне СССР Лакхехьарча Совете хиннача хоржамий итогаш. Харжархой спискашта юкъебихьа хиннача нахах 99,94 процент бараша дакъа лаьцад хоржамашка, массанахьа а чакхбаьнаб коммунистийн парте боацарийн кандидаташ. Цо хьахьокх советски наьха политически сакхетам лакха хилар, уж ленински парте дIахьоча наькъа тIехьа хилар, дукхача къамех латтача советски халкъа барт-цхьоагIо чIоагIа хилар.

Дерригача советски халкъашца цхьана, цIакха а ца хиннача тайпара политически хьинар айденна а болаш мехка паччахьалкхен Iаьдала лакхехьара орган хоржача дакъа лаьцар Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша а. Iалаьмате чIоагIа дегаш гIоздаьнна бар уж кхаж тоссача дийнахьа. Из тамаш а яцар, хIана аьлча, цкъа-дале, мехка кхел халкъа дикагIа болча къонгаштеи мехкараштеи бе йоаллар цар цу дийнахьа, шозлагIа-дале, дикача къахьегама толамца накъа баьхкабар уж цу денна.

Хоржамашта кийчлуча хана яьржача социалистически яхье доккхий толамаш дахьар республика къахьегамхоша семилетка хьалхарча шера план кхоачашьеча. 104 процент кхоачашйир промышленни продукци арахецара пхе бетта план. Из хул дIададахача шера цу юкъа арахийцачул 16 процент дукхагIа. Дикка дукхагIа даьккхар цу бетташка мехкдаьтта, алсамдаьлар полиэтилен, синтетически этилови спирт, кхыйола промышленни продукци арахецилга.

Дика къахьийгар совхозий болхлоша, колхозхоша, юрта боахама специалисташа. ДикагIа йолча агротехнически ханашка деррига балхаш дика а деш дIайийра цар бIаьсти юв культураш, хIанз парна бокъонца гIулакх ду, вIаштIехьа дIадоладаьд хьийкъа ка бола ялаташ чуэцара балхаш, соахка цу ханачул дикка дукхагIа ехкай паччахьалкхенга укх шера хьалхарча пхе бетта шура, дулх, фуаш.

КарагIдаьнначох тоъам беш Iаьдал дац советски наьха. Парте XXIII съездеи КПСС Центральни комитета майски Пленумеи решенеша а СССР Лакхехьарча Совета хоржамаш де кийчлуш а айденна къахьегама хьинар кхы а совдоалаш латт хIанз республика промышленни предприятешка, транспорте, гIишлошъеча, колхозашка, совхозашка, кхы а шерагIа яржаш латт социалистически яхь. Цо хьахьокх семилетка хьалхарча шера заданеш республика халкъа боахама дерригача доакъошка кхоачашъергхилар, 1966 шера Даьхенга планах лаьрхIачул совгIа дукхха мехкдаьтта, газ, ялат, хьайбай продукташ, дукхха кхыйола промышленни а юрта боахама а продукци кхоачаргхилар.

Хоржамаш хиннача дийнахьа дерригача халкъа цIей дезде болхаш санна дегаш гIоздаьнна бахар советски нах урнашта тIа. Iалаьмате чIоагIа хьинар айденначa хьалашка чакхдаьккхар цар из гIулакх. Советски наха цIаькха а хьахьекхар дукхача къамех латта советски дезал барт болаш хилар, вай мехкара къахьегамхой Коммунистически партенеи Советски правительстванеи гоннахьа чIоагIа кхотабенна хилар. Цхьа барт а болаш кхаж тессар советски халкъо коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташта тIехьа.

Цу блока кандидаташта тIехьа кхаж тессар цар шоаш КПСС XXIII съезда решенешта тIехьа боландаь, коммунизм хьалъяра сийлахь-йоккха программа кхоачашъяра, Советски Даьхен низ совбаккхара шоаш низ кхобергбоацандаь.

Раьза а болаш кхаж тессаф советски наха хоржамий бюллетенашта дIаязбаь хиннача кандидаташта тIехьа уж СССР Лакхехьарча Совете дерригача халкъа хьашташ, дерригача къамийн ерригача социальни группайн хьашташ хьаллоацаргдола берригача къахьегамхой викалаш боландаь.

Коммунистийн парте боацарийн кандидаташта тIехьа кхаж тессар советски наха цар чакхдаккха лаьрхIа гIулакх, цар хоржама платформа парте политика йоландаь. ХIаьта парте ший керттера декхар халкъа хьашташ кхоачащделга ма лоархIий.

12 июне советски наха кхаж тессар коммунизмана тIехьа. Миллионаш болча советски наха цхьа барт а болаш тессача кхажо хьахьекхар советски нах хьаьнала къа а хьегаш шоай Даьхе хозъе, дерригача дунен тIа машар чIоагIбе, дунен халкъашцара интернациональни бувзамаш шерде гIерташ хилар. Советски нах тIом безаш бац, уж тайп-тайпара социальни системаш йола паччахьалкхенаш машаре яхара принципашта тIехьа латт, цхьабакъда, агрессора духьал отта даим кийча ба.

Машаре къахьегача хана советски наха дицдалийтац хIанз дунен тIа латта гIулакхаш. Цудухьа цар хьаллоац партеи Советски правительстваи мехка тIема низ чIоагIбара чакхдоаха лоархIаме гIулакхаш.

Советски халкъ Iалаьмате чIоагIа тешаш да Коммунистически партех. Из тешам беннаб цунах цо ше мел деш дар наьха духьа, халкъа ираза духьа дундаь. Советски наха гу вай Даьхен низ шерагара шерага совбувлаш хилар, вай Iилма, техника, культура дегIаухаш хилар, наьха вахара хьал тоалуш хилар. Из деррига а парте беча боккхача организаторски балхах хьахиннар да, парте советски халкъ бакъахьарча новкъа дугаш хилара тешал да.

Советски халкъ даим латтаргда ший партена, Советий Iаьдала, коммунизмана тIехьа.

Республика кхашка

Дика вIаштIехьдаьккха дIаболабир Грозненски района «Староюртовский» совхоза кхаш леладераша ялат чуэцара болх. Ялат чуэцара мел эшача комбайнашта, тракторашта, кхыйолча техникана ханнахьа ремонт а механизаторашта мел эшачоа йоакхо а йир укхаза.

Цудухьа дика къахьег укхаза механизатораша. Сеца латтац цхьаккха агрегат, цул совгIа лакха овсарле йолаш болх а бу. Планах цхьан сменах 16 гектар хьакха езача 20 гектар хьокх трактористаша Бузуркаев Махьмада, Габаров Мовсара, Катаев Султана.

Сурта тIа: совхоза механизатораш мукх хьоkхаш ба.

Н. Кобиашвиле сурт.

1966 ШЕРА 12 ИЮНЕ ХИННАЧА ВОРХIАЗЛАГIА ХОРЖАЧА СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ИТОГЕХ БОЛА

ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССЕ ХОАМ

Центральни хоржамий комиссега укх шера 14 июне хьакхаьчай Союза Совете хоржамаш дара йолча ерригача 767 окружной хоржамий комиссегарен Къамий Совете хоржамаш дара йолча ерригача 750 окружной хоржамий комиссегарен йола ворхIазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара итогех йола юххера а даннеш.

Центральни хоржамий комисси 14 июнерча ший заседане хьежай окружной хоржамий комиссей материалашка, хIаьта хIара окружной хоржамий комиссе хоржамаш дарах йолча Положене маяххара нийса кхажамаш лаьрхIа хилари округе гIолла хоржамаш дара результаташ къоастаяь хилари бакъ а даьд.

Окружной хоржамий комиссей даннешка диллача, бIарчча хьайицача мехка гIолла харжархой спискашта юкъевахийтавар 144.000.973 саг. СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара юкъе дакъа лаьцад 143.917.031 саго е берригача харжархоех 99,94 процент хулаш бараша.

Союзни респуликашка гIолла спискашта юкъебахийтача харжархой дукхали хоржамашта юкъе дакъа лаьцача харжархой дукхали укх даннешка хьежжа я:

Союзни республикаш	Беррига а харжархой	Хоржамашта юкъе дакъа лаьцараш	Процент
РСФСР	80.230.459	80.172.126	99,93
Украински ССР	30.538.870	30.533.582	99,8
Белорусски ССР	5.461.703	5.459.113	99,95
Узбекски ССР	5.143.721	5.143.306	99,99
Казахски ССР	6.568.478	6.567.031	99,98
Грузински ССР	2.706.850	2.706.768	99,99
Азербайджански ССР	2.288.769	2.288.438	99,99
Литовски ССР	1.932.177	1.929.731	99,87
Молдавски ССР	1.961.464	1.959.899	99,92
Латвийски ССР	1.617.828	1.613.282	99,72
Киргизски ССР	1.348.306	1.347.926	99,97
Таджикски ССР	1.218.854	1.218.318	99,96
Армянски ССР	1.133.023	1.132.148	99,92
Туркменски ССР	949.074	948.837	99,98
Эстонски ССР	901.397	896.526	99,46

СОЮЗА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ИТОГАШ

Союза Совете хоржамаш дара вIашагIъеллаяр 767 хоржамий округ. Хоржамаш даьд ерригача хоржамий округашка. Союза Совета депутаталла болча кандидаташта тIехьа кхаж тессаб 143.570.976 харжархочо, из хул берригача кхаж тассара юкъе дакъа лаьцача харжархоех 99,76 процент. Духьала кхаж тессаб 345.643 саго. СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йолча Положене 88 статьяга хьежжа нийса йоацаш лаьрхIай 412 хоржамий бюллетень.

Ерригача хоржамий округашка хоржаш хиннача кандидаташта гаьнна дукхагIа дола кхажамаш а кхаьчад, хIаьта уж депутаталла харжа а хержаб.

Ераш да союзни республикашка гIолла Союзни Совете хоржамаш дара кхажамаш товсарах хьахиннараш:

Союзни республикаш	Кандидаташта тIехьа тайсача кхажамий дукхал		Херджа депутаташ
	абс. цифраца лаьрхIа	процентащца лаьрхIа	
РСФСР	79.908.497	99,67	423
Украински ССР	30.505.735	99,91	150
Белорусски ССР	5.455.294	99,93	28
Узбекски ССР	5.133.901	99,82	35
Казахски ССР	6.545.485	99,67	39
Грузински ССР	2.706.994	99,98	15
Азербайджански ССР	2.286.968	99,94	15
Литовски ССР	1.928.934	99,96	10
Молдавски ССР	1.957.448	99,87	11
Латвийски ССР	1.611.845	99,91	7
Киргизски ССР	1.344.195	99.72	9
Таджикски ССР	1.216.150	99,82	8
Армянски ССР	1.130.800	99,88	7
Туркменски ССР	946.614	99,77	6
Эстонски ССР	893.016	99,61	4

КЪАМИЙ СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ИТОГАШ

Къамий Совете хоржамаш дара вIашагIъеллаяр 750 хоржамий округ, цу даькъе 15 союзни республикагара Къамий Совете хоржамаш дара йола 480 хоржамий округ, 20 автономни республикагара — 220, 8 автономни областагара—40, 10 къамий округагара — 10 хоржамий округ а йолаш. Хоржамаш хиннад ерригача хоржамий округашка.

Союзни республикашкарча Къамий Совета депутаталла болча кандидаташта тIехьа кхаж тессаб 143.595.678 харжархочо, из хул кхажамаш товсача юкъе дакъа лаьцача берригача харжархоех 99,80 процент. Духьала кхажамаш тайсад 289.298 саго. Нийса йоацаш лаьрхIай 381 хоржамий бюллетень.

Автономни республикашкарча Къамий Совета депутаталла болча кандидаташта тIехьа кхаж тессаб 11.559.893 харжархочо, из хул кхажамаш товсача юкъе дакъа лаьцача берригача харжархоех 99,58 процент. Духьала кхажамаш тайсад 48.197 саго. Нийса йоацаш лаьрхIай 21 хоржамий бюллетень.

Автономни областашкарча Къамий Совета депутатийлла болча кандидаташта тIехьа кхаж тессаб 1.044.481 харжархочо, из хул кхажамаш товсача юкъе дакъа лаьцача берригача харжархоех 99,67 процент. Духьала кхажамаш тайсад 3.421 саго. Нийса йоацаш лаьрхIай кхоъ хоржамий бюллетень.

Къамий округашкарча Къамий Совета депутаталла болча кандидаташта тIехьа кхаж тессаб 507.426 харжархочо, из хул кхажамаш товсача юкъе дакъа лаьцача берригача харжархоех 99,36 процент. Духьала кхажамаш тайсад 3.269 саго. Нийса йоацаш лаьрхIай цхьа хоржамий бюллетень.

Ерригача хоржамий округашка хоржаш хиннача кандидаташта гаьнна дукхагIа дола кхажамаш а кхаьчад, хIаьта уж депутаталла харжа а хержаб.

КIалхахьа доаладу союзнии автономнии республикашкара Къамий Совете хоржамаш дара йолча хоржамий округашка кхажамаш товсарах хьахиннараш.

	Кандидаташта тIехьа тайсача кхажамий дукхал		Херджа депутаташ
	абс. цифращца лаьрхIа	процентащца лаьрхIа	
СОЮЗНИ РЕСПУБЛИКАШ			
РСФСР	79.973.159	99,74	32
Украински ССР	30.504.237	99,90	32
Белорусски ССР	5.454.970	99,92	32
Узбекски ССР	5.134.630	99,83	32
Казахски ССР	6.544.731	99,66	32
Грузински ССР	2.706.117	99,98	32
Азербайджански ССР	2.250.193	99,95	32
Литовски ССР	1.928.754	99,95	32
Молдавски ССР	1.956.920	99,85	32
Латвийски ССР	1.611.578	99,90	32
Киргизски ССР	1.342.690	99,64	32
Таджикски ССР	1.215.850	99,80	32
Армянски ССР	1.131.281	99,92	32
Туркменски ССР	946.419	99,79	32
Эстонски ССР	894.149	99,68	32
АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШ			
Абхазски АССР	282.216	99,94	11
Аджарски АССР	171.694	99,97	11
Башкирски АССР	2.019.979	99,49	11
Бурятски АССР	418.696	99,55	11
Дагестански АССР	1.464.743	99,91	11
Черсий-Балкхарой АССР	306.394	99,62	11
ГIалмакхой АССР	131.030	99,63	11
Каракалпакски АССР	297.643	99,87	11
Карельски АССР	424.575	99,59	11
Коми АССР	495.070	99,62	11
Марийски АССР	374.895	99,69	11
Мордовски АССР	594.678	99,94	11
Нахичевански АССР	84.655	99,98	11
Къилбаседа-ХIирий АССР	313.127	99,50	11
Татарски АССР	1.794.775	99,44	11
Тувински АССР	109.117	99,74	11
Удмуртски АССР	776.496	99,56	11
Нохч-ГIалгIай АССР	500.331	98,94	11
Чувашски АССР	659.175	99,35	11
Якутски АССР	340.604	99,39	11

Центральни хоржамий комиссе СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дарах йолча Положене 38 статьяга хьежжа регистраци яьй ерригача 1.517 хоржамий округе гIолла ворхIазлагIа хоржача СССР Лакхехьарча Совета депутаташ харжара. Союза Совете хержав 767 депутат, Къамий Совете — 750 депутат.

Беррига херджа депутаташ коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташ ба.

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕ ХОРЖАМАШ ДАРА ЙОЛА ЦЕНТРАЛЬНИ ХОРЖАМИЙ КОМИССИ.

14 июнь, 1966 шу.

НОВ. ЛЕ ДЫК ТХО НОВКЪОСТАША Л. И. БРЕЖНЕВЕИ М. А. СУСЛОВЕИ ТIАЭЦАР

14 июне КПСС Центральни Комитете КПСС ЦК Генеральни секретара нов. Л. И. Брежневеи КПСС ЦК Политбюро член а секретарь а волча нов. М. А. Сусловеи тIанийцар Вьетнама къахьегамхой Парте ЦК Политбюро член а секретарь а вола, КПЧ XIII-ча съезде еннача ПТВ делегацена керте латта, цIаводача наькъа юхасеца Москве вола нов. Ле Дык Тхо.

Вежарий дог-безамца чакхдаьнна къамаьл долча хана дIа-юха дагабаьлар КПСС а Вьетнама къахьегамхой Партена а хьаштдолаш долча дукхача дешашта.

ГРОЗНЕНСКИ ГОРОДСКОЙ СОВЕТА СЕССИ

ИттазлагIа хержача къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета VI-гIа сесси хилар 14 июне.

Сесси хьежар организационни дешага.

Кхыча балха тIа водаш хиларца дувзаденна городской Совето горсовета исполкома председатела декхарех мукъавалийтар депутат **А. А. Похвищев.** Горисполкома председателалла хержав депутат **П. С. Истомин.**

Массане а кхоачашъе езаш йола къахьегамхой депутатий Грозненски городской Совета массехк решени тIанийцар сессе, цу даькъе «г. Грозне санитарни порядок хьаллоаттаяра хьакъехьа», «г. Грозне общественни порядок лораяра хьакъехьа», «г. Грозне хозала егIа объекташ лораяреи уж хьаллоаттаярен порядка хьакъехьа», кхыдараш.

ТОМСКИ МЕХКДАЬТТА ХЬАЛХАРА КАРАВАН

ТОМСК, 14 июнь. (ТАСС). «Томскнефта» александровски управлене причалашкара дIадахар мехкдаьтта увза эгтара хьалхара кемаш. Цар трюмашка — томски мехкдаьтта. Тохкама эксплуатаци е йолаяьй Малхбузен СибарегIа эгтара йоккхагIчарех йолча «Iаьржа дошув» доаллача моттиге Сосницско - Советско - Медведевски.

СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутаташ

СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча Центральни хоржамий комиссе 1966 шера 12 июне хиннача хоржамий итогий хьакъехьа баьча хоамага хьежжа СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла хержаб **Нохч-ГIалгIай АССР-е** гIолла:

Барахоева Элбазкъий Лемка, Наьсарен района «Назрановский» совхоза болхло. Сунженски округ.

Гайрбеков ГIайрбика Муслим, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатель. Гудермеса округ.

Сушко Александр Егорович, «Старогрознефта» мехкдаьтта промыслови управлене бурув детта мастер. Грозненски округ.

СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаташ

СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча Центральни хоржамий комиссе 1966 шера 12 июне хиннача хоржамий итогий хьакъехьа баьча хоамага хьежжа Нохч - ГIалгIай АССР-е, Дагестански АССР-е, Астрахански областе гIолла РСФСР-гара СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла хержав:

Конев Иван Степанович, Советски Союза маршал. Грозненски округ.

СССР Лакхехьарча Совете деча хоржамашта йолча Центральни хоржамий комиссе 1966 шера 12 июне хиннача хоржамий итогий хьакъехьа баьча хоамага хьежжа **Нохч - ГIалгIай АССР-е** гIолла СССР Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутаталла хержаб:

Апряткин Семен Семенович, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь. Старопромысловски округ.

Асеева Дарья Сергеевна, Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза колхозхо. Наурски округ.

Бибулатов Iаьлий Элмарза, Сунженски района Ленина цIерахча колхоза тракторно - полеводчески бригада бригадир. Сунженски округ.

Богун Григорий Григорьевич, Гудермеса станце локомотивни депо тепловоза машинист. Гудермеса округ.

Висаригова Махьмада Татьяна, лор, Урус - Мартана районни больница берий отделене заведующи. Урус - Мартана округ.

Ибрагимов ИсмаIалий Хьамзат, Нохч - ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института воккхагIа вола преподаватель. Ленински округ.

Иогансон Борис Владимирович, художник, СССР художникий Союза правлене хьалхара секретарь. Грозненски юрта округ.

Клепов Андрей Сергеевич, Грозненски крекинг - завода воккхагIа вола оператор. Заводской округ.

Муслиева Махьмада Тамара, Шаьла района «Джалка» яхача совхоза болхло. Шаьла округ.

Фролов Василий Семенович, КПСС ЦК отдела заведующи. Октябрьски округ.

Хадзиев Ахьмада Микаил, «Малгобекнефта» мехкдаьтта промыслови управлене бурув детта мастер. Наьсарен округ.

ХАНО СИХБУ

ЖБ-4,6 яхача жаткаца ялаташ чуэцача дика къахьег Грозненски района «Горячеисточненский» совхозерча Магомадов Висхас. Ялат хьакха болабеннача дийнахьа денз Висхеи цунца яхье ваьнна механизатор Дадаев ХIарони денна нормаш тIехкхоачаш а еш овсаре къахьегаш ва. ХIаьта дукха ха йоацаш ший жаткаца 28 гектар хьокхаш ши норма кхоачашйир цхьан дийнахьа Магомадов Висха. Мишта карагIдаьлар цунна из толам баккха?

— Цхьаккха къайле яц цу гIулакха, йоах, Магомадов Висха. Укх бехктокхамерча кампанена цIенхаштта кийчо йир аз. Ханнахьен кхай тIа ваьлча сеца латта везаргвоацаши, дукха низ тIабахийтача йохаргйола мела узлаш хувцаш дика ремонт йир жатканеи «Беларусь» яхача тракторан. Болх сихбеннача хана сай технико кIалвутаргвоацилгах тийшар со цул тIехьагIа.

Техниках пайда дика эцаргболаш болх нийса вIаштIехьбаккхар боккхача лоархIаме да. Эгтара хьалха сатессача доагори хийн чудотт аз трактора, мелъенна оза езаш оатхал йий хьож, дукхагIа вIашагIа хьекхалуча машина доакъошта даьтта хьокх.

Ца соцаш техника болх бергхиларах се тийшача ялат хьакха волалу со. Ялат нийса хьокхаргдолаш хьокхаш йола аппарат лерттIа оттае еза. Са агрегат 10—12 градус оттаяь я.

Баьцах дика тоабенна ба мукх. 14 сантиметр мара лакха хьакхац аз ялат, хIана аьлча юхьигаш кхы лакхагIа хилча касара дозалах сетт юхе ягIийса юхьигаш. ХIаьта 10 сантиметрал лохагIа хьокхе лаьттанна дегIал а додаш доагIача тайпара докъалургдац касарах улла ялат.

ШоллагIча скоростах лелаю аз сай агрегат. Цу скоростах ялат хьокхаш хилча жатка йоагI-йоагIача тайпара увттае аттагIа да.

ЯхлагIа шу да аз ялат хьокха. ХIаьта цу балха дикка опыт а Iоаяьй. Цхьа буртиг ца боабеш ялат чуэца хьож со. Цу гIулакха боккхагIа болча механизаторашкара опыт хьайийю аз.

ХIанз Дадаев ХIаронаца яхь лелаю аз. Балха сол тIехьависац из. Нормах 14 гектар хьакха езача хIара дийнахьа 25 гектар мукх хьакха декхар тIанийцад оаха шинне. ХIанз 28 гектар хьокх аз.

Совхозе хьалха латтача механизаторашкара хьокхам а нийбеш дика къахьег совхоза кхыча механизатораша а. Иштта, масала, ЖБ-4,6 яхача жаткаца хIара дийнахьа 22—24 гектар ка бола ялат хьокх машиниста Магомадов Вахас. ЖЗН-6 яхача жаткаца болх беча комбайнера Мелешков Ивана хIара дийнахьа тIехкхоачашъю нормаш.

Лоаццача хана мукх хьекха Iобилла декхар отталаьд шийна хьалхашка совхоза коллективо. Из дош толамца кхоачашдеш хьабоагIа совхоза механизатораш. ХIара дийнахьа 600 гектар ка бола ялат хьокх укхаза. Балха темпаш денгара денга лакхлуш йоагIа.

О. АБАЕВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Лакхлу говзал

Партийни просвещене системе керттера фигура я пропагандист. Теоретически материал тlехдика йовзаш, цун чулоацамах ладувгlараш дlакхетабе lомадеча предмета цар теркам тlаберзабе, политически литератураца шоаш болх бе уж lомабе ховш хила веза пропагандист.

Иштта я марксизма-ленинизма лардаш lомаеча школа кулгалхо йола пропагандист Грозненски крекинг-завода йоккхагlча лабораторе начальника заместитель Татьяна Григорьевна Карпенко.

1949-ча шера КПСС Грозненски горкомера марксизма-ленинизма университет чакхъяьккхача денз я из пропагандист а политкружока кулгалхо а. Цу юкъа цо хьийхад кружокашкеи политэкономи lомадеча семинарски группашкеи, хlаьта марксизма-ленинизма лардаши парте истории хьехаш итташ къона агитатораш кийчбаьб цо. Иштта хилара ший а дийзад цун дукха литература деша, занятешка ювцаргйола материалаш кlоарга lомае.

Дакъа ца лоацаш цхьаккха пропагандистий семинар йитац Татьяна Григорьевнас, дукхаза хиннай из пропагандистий говзал лакхъеча курсашка дешаш. Ший пропагандистски говзал лакх ме лу цlенхаштта гlа кийчлу из занятена.

Татьяна Григорьевна ховш я марксистско-ленински теорийи пропагандистски говзали ший кхетам лакхбеш тlагlертта къахьегарца мара караерзалуш ца хилар. Дукха литература деш цо, дукха еза цунна музыка, искусство, театр. Вахар дика довзаш, событей анализ еш, зем боаккхаш из хиларах лакхлу цун опыт. Ший пропагандиста библиотека я цун. «Коммунист», «Политическое самообразование», «lилмен дыи» яха а кхыдола а журналаш да цо хьаяздеш.

15 саг вар укх шера Татьяна Григорьевнас кулгалдеча кружокс дешаш, уж бар йизза йоаца юкъереи юкъереи образовани йола — лабораторе болхлой. Вахара йоккха опыт я цар. Царех дукхагlбараш кхалнах ба. Юххьанца занятеш йолаялалехьа парца къамаьл дича гучадаьлар нов. Карпенкона политически знанеш кlоаргга lомае царна хала хургхилар, хlана аьлча, шоай балхал совгlа дезалга хьежа а цlагlа кулг тоха а дезар цар. Цудухьа керттера теркам тlабахийта безар дlахьош йолча хlара заняте тема дикагlа кхетаргйолаш яшхара.

Боккха лоархlам бу Татьяна Григорьевнас конспекташ яздайтара. Ладувгlараштa кхетае хала хургйола цхьайола моттигаш геттара дика lома а йийя, кхетае аттагlа хургйолча тайпара дlаювц цо ладувгlараштa. Текстaшта юкъе нийсденна керда дешаш хьа а яздий, цар чулоацам дlабовзийт.

Атта дац теоретически материал ладувгlараша дика кхетаергйолаш дlаювца, цудухьа тайп-тайпарча формаех пайда эца безаш хул из занятий дlахьоча хана, цо вlаштlехьдоах хlара тема творчески lомаергйола хьалаш.

Заняти еча хана шоай предприяте а лабораторе а вахарах йола факташ юкъехувл нов. Карпенко. Ладувгlарий теркам тlаберзабу цо производстверча кхоачамбоацараштa а уж дувлаш хилара бахьанаш дашхара а. Иштта дика еш хиларах боккхача безамца аха баьлар занятешка ладувгlараш. Массехк саг вар занятех мукъавала йиш йолаш, бакъда школе ца ухаш lе безам бац цар, дика знанеш эц цар. Цудухьа цхьаккха а саг вац занятешка айхха дакъа ца лоацаш, дика ца дешаш.

Цхьабакъда, цхьа гlулакх дар пропагандист раьза йоацаш, lомаеча материалаштa теркам тlабохийташ а хаттараш деш а бар ладувгlараш, хlаьта а шоаш lомадаьр хьадувца лоархlабапар уж. Ховш дар хоза а нийса а дlадувца ца хар бахьан долаш ла из, йоахар пар. Ладувгlараштa шоашта а ца ходолийташ аудитори собеседованена юкъеувза гlертар пропагандист.

Заняти дlахьоча хана массанешка дора цо хаттар, цу гlулакхо уйла яйтар хlаранега, нагахьа санна цар тела жопаш нийса ца хилча ладувгlараш лерттlа дlакхета а беш уж тоадора пропагандисто.

Занятешка дика яшха а яьшха мара лац пропагандисто ладувгlараштa цlагlа lомае еза материал, уж дикагlа кхетаргболаш хаттараш ду цо царга, цlагlа царга дизза а чулоацам кlоарга болаш а дола жопаш кийчдайтар духьа, дикагlа хулаш тоалора, кlоаргагlа чулоацам болаш хулар ладувгlараша тела жопаш. Хlаьта хаттараш а телаш ладувгlаращца собеседовани ярах занятей керттера форма хилар.

Занятешка пайда эц Татьяна Григорьевнас гойтара агитацехи технически средстваехи: арахецаш йолча продукце таблицех, диафильмех, плакатех, кхычарех. Йоккха терко ю пропагандисто художественни литературах боагlаш бола пайда эцара а. Хlаьта ладувгlарий идейно-политически боарам лакхбара тайп-тайпара произведенеш еша заданеш тел цо. Масала, Турмасова Зоя дика кхеташ яцар 1905-чеи 1907-чеи шерашка Россе хинцача событех, цудухьа А. М. Горьке «Нана», «Буревестниках дола илли», кхыйола произведенеш еша заданеш елар цунна.

Аргlанарча заняте «Парти — социализма ерригача фронте наступлени еча юкъа» яха тема йоашхача хана боккхача безамца lомайора ладувгlараша «Поднятая целина» яха а кхыйола а колхозаш вlашагlйохкарахи уж чlоагlъярахи йола М. Шолохова произведенеш. Дlайхача дешашца дийцар юххьанцарча политшколе дешараша, 1929-чеи 1932-чеи шерашка колхозаш вlашагlйохка парте юрташка хьожабаьча болхлоех цхьаннех — Давыдовах.

lомаеш йола материалаши художественни произведенеши айхха ювз ладувгlараша шоай крекинг-завода коллектива вахарца. Масала, эггара къаьнагlа йолча лабораторе болхлочо Зоя Васильевна Ларинас дийцар ладувгlараштa крекинг-завод хьалха миштa хиннай. 1927-чеи 1931-чеи шерашка английски американски установкаш мара латтацар заводе. Геттара хала дар цу хана операторaштеи лаборанташтеи, хlана аьлча, деррига хlана дац аьнна балхаш кулгашца де дезар цар. 1931-ча шера мара йолаяцлар заводе керда, вай мехка хьаяь оборудовани оттае. Цул хьалхагlа лоха яр къахьегама овсарлеи кхерамзлен техникеи.

Хlаьта хlанз завод-гигант а хинна дlаэттай крекинг-завод, эггара кердагlа йолча аппаратащцеи техникацеи оборудовани яьй цунна. Иштта хувцабеннаб нах а. Цу хана дукхагlбола болхлой кlезига дийша хиннабале, юкъереи юкъера-специальни образованеш йола нах ба хlанз заводе болх бераш. Завод хьалха хургйолаш болх бе гlерт уж. Хlаьта доккхал де йиш йолаш ба крекингисташ, хlана аьлча, ворхl шера план цар кхоачашйир 1965-ча шера сентябре. Хlаьта ворхl шера тlеххьарча шера план кхоачашйир цар 21 ди хьалха. Хlаьта планал совгlа завода хинна пайда бар 915 эзар сом. 100 эзар сом пайда хилар завода духхьал рацпредложенеш балха юкъехахьарах.

Цхьайолча темаех йола занятеш кlоаргга яшхар духьа эрсий художникий репродукцех пайда эц нов. Карпенко. Цхьайола занятеш ладувгlараш, краеведчески музее а биге ю цо. Боккха пайда боал цу гlулакхах. Гуш хул хlара заняти чакх массала йоал ладувгlарий идейно-теоретически боарам белга лакхлуш хилар.

КПСС истори lомалу курс чакхъяьккхай школа ладувгlараша укх дешара шера, хlаьта кердача дешара шера цар lомалергда политически экономи. Цу гlулакха лаьрххlа кийчлуш я пропагандист.

А. ГУМНИЦКАЯ,
Грозненски крекинг-завода политически просвещене кабинета заведующи.

ЗАГОТОВКАЙ ПЛАН ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЯЬЙ

Ставропольски краеи Къилбаседа-Хlирий АССР-еи къахьегамхоша, КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача денна баха боаггlача тайпара накъабахар духьа яхь а лелаеш, ханал хьалха кхоачашйир ах шера дулх, шура, фуаш кийчдара планаш.

Ставропольцаша соахка цу хана енхачул дукхагlа енхай паччахьалкхенга шура—8,0 эзар тонн, дулх — 8,4 эзар тонн, фуаш — 11,8 миллион. Социалистически яхье дикагlа толамаш даьхар Новоалександровски, Арзгирски, Благодарненски, Изобильненски, Красногвардейски, Шпаковски районий колхозашеи совхозашеи.

Соахка цу хана енначул дукхагlа заготовительни пункташка дlачуеннай Къилбаседа-Хlирий АССР колхозашеи совхозашеи шура — 2264 тонн, дулх — 679 тонн, фуаш — 128 эзар.

* * *

КПСС XXIII-ча съезда решенеш кхоачаш а еш, Горьковски, Калинински, Псковски, Ярославски областий, Марийски Чувашски АССР юрта боахама къахьегамхоша дукхагlа яьхай хьайбай продукташ, ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга дулх, шура, фуаш дохкара ах шера план.

Соахка цу хана дукхагlа я паччахьалкхенна дlаенна а ехка а продукташ.

Колхозийи совхозийи къахьегамхоша яхь йоаржаьй лаьттанцара йоахеи хьайбайи продукташ яхара а паччахьалкхенга йохкара а пятилетка хьалхарча шера планаш ханал хьалха кхоачашъяра.

ХАНАЛ ХЬАЛХА

Грозненски нефтемаслозавода яхье яьннача коллективашта юкъе цlаькха а хьалхара моттиг яьккхай нов. Горьковой керте латтача № 40 йолча установка коллективо. Ткъаь нийслагlча мае, цхьа бутт ханал хьалха кхоачашъяьй цу коллективо ах шера план.

Кхойтталагlчеи дийтталагlчеи июне кхоачашйир из задани нн. Летковскаяи Варновскии керте латтача №№ 18, 17 йолча установкай коллективаша.

В. ГОРБАЧЕВА,
инженер-экономист.

ДУКХАГlА ХИЛИЙТА ХЬАЛХА ЛАТТАРИЙ МУГlАРАШ

1966 ШЕРА НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР БРИГАДАЙ, ФЕРМАЙ, МЕХАНИЗАТОРИЙ, ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ, ЮРТБОАХАМА ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАЧА КХЫЧАР СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬА ХЬАКЪЕХЬА

Парте XXIII-ча съезда, КПСС ЦК мартовски (1965 ш.) майски Пленумий решенеша дегаш ураоттадаь болча юрта боахама къахьегамхоша шерра социалистически яхь йоаржаьй юртбоахама продукташ дlахо дукхагlа яхари кийчъяри, уж яхарга хlабода мах лохбари духьа, деррига юртбоахама доакъой рентабельность дакхъяр духьа.

Хьувкъама даькъе, хьайбай продуктивноста даькъе, болх дика а беш техниках балха овсарле лакха йолаш пайда эцара даькъе ерригa юртбоахама продукташ дукхагlа яхареи кийчъяреи даькъе 1966 шера эггара лакхагlа дола хьокхамаш даьхача бригадашта, фермашта, механизаторашта, хьайбаш леладерашта, юрта боахаме хьалхалаттача кхыбарашта поощрени яр духьа КПСС обкома бюрос, республика Министрий Совето, облсовпрофо яхье котбаьннарашта тела аьнна КПСС обкома, Министрий Совета, облсовпрофа 25 цlе вымпел а лаьттанцара балхаш деча бригадашта 10, хьайбаш леладеча фермашта 15 ахчан премеш а оттаяьй хlараяр 150 сома боараме а йолаш.

Юрта боахама министерствача, «Грозвино» объединенена, откормочни совхозий треста мукъа беннаб яхье хьалхалаттарашта-котбаьннарашта тела хlараяр 100 сома а йолаш 25 ахчан премиоттае, цу даькъе лаьттанца балхаш дерашта 10, хьайбай боахамерчарна — 15 а йолаш; санаторешкеи салоlача цlеношкеи баха мах боацаш 20 путевка яла, цу даькъе лаьттанца болх берашта — 10, хьайбай боахамерчарна — 10 а йолаш; халкъа боахама карагlдаьннарий Ерригсоюзни выставке баха путевка яла, цу даькъе лаьттанца балхаш дерашта — 10, хьайбай боахамерчарна 15 а йолаш.

Распотребсоюз декхарийла я яхье хьалхалаттарашка-котбаьннарашка йохка «Волга» яхача марках йола 5, «Москвича» марках йола 7 легковой автомобильеза-йоккха 15 мотоцикл къоастае. Автомобилаши мотоциклаши йохкийла юрта боахама министерства, «Грозвино» объединене, откормочни совхозий тресто хьачубеннарашка.

КПСС райкомаши горкомаши, горисполкомаш а, райисполкомаш а, юртбоахама органаш, юххьанцара парторганизацеш, колхозийи совхозийи кулгалхой декхарийла ба юрташкарча къахьегамхошта юкъе шерра социалистически яхь йоаржае, яхье котбаьннарашта цlе вымпелаш, ахчан премеш, путевкаш хьожаяра йола материалаш шоай ханнахьа юрта боахама министерстве, «Грозвино» объединене, откормочни совхозий тресте, хlаьта министерстваи ведомствайи кулгалхоша — КПСС обкоме, республика Министрий Совете, облсовпрофе дlачулулга lалашде. Яхьа итогаш балхий хапашка хьежжа йойла лаьттанцарча боахаме (ка бола ялаташ, хьажкlаш, шекара свекла, кхыйола культураш чуэцар, гурахьа ялаташ дlадери бlаьстан юхье зябь ахари), хьайбай боахаме шера шозза ах шу чакхдаьлчеи деррига шу чакхдаьлчеи.

«Грозненский рабочий», «Ленинан некъ», «Сердало» яхача газетий редакцеш, моттигера газеташ, радиовещанеи телевиденеи комитет декхарийла я кепайоазон оагlош тlа, радио чуи телевиденеи гlолла яхь миштa лел, цун итогаш шерра ювцилга lалашде, юртбоахама производстве хьалхалаттача дикагlбарий балха опыт дlайовзийта.

МОСКВА ТАХАН. ВОЛГОГРАДСКИ ПРОСПЕКТЕРА НАХ ЧУlА КЕРДА КОРПУСАШ.
Н. Грановске сурт ТАСС фотохроника.

ПРЕДПРИЯТИ РЕНТАБЕЛЬНИ ХИЛИЙТАРА

Парте XXIII-ча съезда решенеш кхоачашъяра ерригa шоай торонаш оарцагlъяьха къахьегаш я Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коллектив. Производства рентабельность лакхъяра къовсам лоаттабу коллективо.

Продукци арахецара пхе бетта план 18-ча мая кхоачашйир завода болхлоша. Цу гlулакхо вlаштlехьдайтар планал совгlа массехк миллион сома маьха товарни продукци арахеца.

Бизза пайда эц чурча кхоачамех, бедалах, кхыйолча материальни ресурсех. Из бахьан долаш духхьала май бетта арахецача продукцега дlабола мах лохбарах паччахьалкхенна кходаь ахча 28 эзар сом да.

Хьинаре къахьегаш ба нов. Санамова керте латтача технологически цеха технологаш. Резерверча сернокислотни алкилироване установкага мошностах лаьрхlача бесса бодх байтарах вlаштlехьдаьлар планах лаьрхlачул совгlа бедал чакхъяккха. Ерригa продукци арахецара пхе бетта план 127,7 процент кхоачашъяьй, планах лаьрхlачул 15 процент тlехлакхъяьй къахьегама овсарле. Производства экономика лакхъяра а дукха балхаш даьд цар.

Технологически режим телха а ца еш нийса болх байтарах бизза пайда ийцар бедалах. Планал совгlа арахийцар 6 процент целеви продукци. Цу гlулакхо дикка лохдир арахецача продукцега дlадодар. Целеви продукци цlенъяь хьакъоастаярах хинна пайда итташ эзараш сомаш да.

Тlехдика къахьийгар № 25-1 йолча установка боккхагlбола операторaш Исаев Виктори Рябыкин Василийи керте латтача сменаша, иштта дика къахьийгар № 25-2 йолча установка Клевцов Ильяи Байрамов Махати керте латтача сменаша.

Цеха коллективо установкашка ритмично болх байтарал совгlа полиизобутилен арахецара керда техникеи технологии караерзаяьй. Май бетта цхьан опытно-промышленни установке арахена йолаелар из лоархlаме продукци. Продукце дикал лакха а яр.

Технологашца цхьана хьинаре къахьегаш ба ремонтникаш а. Установкай оборудованена ханнахьа ремонт ю. Ремонт еча даьча балхий дикал а лакха я.

Социалистически къахьегама турпал Пугачев Иван Васильевич керте латтача коллективо а дог гlоздоаха толамаш доах. Хlара бетта план тlехкхоачашъю цо. Творчески а дукха къахьег цеха коллективо. Цеха болхлой рационализаторски предложенех пишкий турбашка lанара-фесмеса новкъосталца кокс боага а беш трубчати пишкашта сихагlа ремонт ергйолаш гlулакх вlаштlехьдаьккхад. Апрель бетта цхьан установке опыта лаьрхlа из метод балха юкъе йихьар. Цу гlулакхо вlаштlехьдалийтар ши ди ханал хьалха ремонт чакхъяккха. Из юкъе яхьарах шера хула пайда итташ эзараш сомаш да. Иштта дика къахьегаш я кхыйола цехаш, установкаш, участкаш. Тlехьаюсаш цхьаккха а цех яц тха заводе.

Даьха толамаш лакха дале а, кхы а дикагlа хила йиш яр техникоэкономически хьокхамаш. Болх лерттlа дlабахийтара хьовзам хулийт каст-каста план хувцаш хиларо. Масала, тха керттерча Управлене планах эзар тоннал совгlа йоацаш катализатораш арахецалга соцадир. Цун хlара тоннага дlалодар ворхl бlаь сом да. Хlаьта валовии товарнии продукци арахецара план нийсъяь яц.

Кхоачамбоацараш нийслу материально-технически lалашо еча а. Сихха оарцагlдала дезаш гlулакх да шоллагlча ах шера катализатор арахецара эша бедал lалашъяр. Хlанзалца цу хьакъе даь хlама дац. Цу гlулакхо чlоагlа тlехьабетт болх.

Тха коллективо чlоагlа къовсам лоаттабу цу гlулакхашца. Зlамига дар а доккха дар а ходара тlаерзаяь я тха ерригa уйла. Боккха къовсам лоаттабу бедал, реагенташ, катализатораш дукхагlа кхояра. Цига хьинаре къахьег производства рационализатораша, новаторaша. Пхе бетта цар балха юкъе йихьай паччахьалкхенна бlаь эзар сом пайда беш йола 175 керда мероприяти.

Боккха мах бола предложенеш балха юкъе йихьай производстве хьалха лоаттараша нн. Якимовича, Еременкос, Широкова, кхычар. Духхьала цу кхаьнне еннача предложене паччахьалкхенна бу пайда 9,5 эзар сом да.

Хlанз тха завода болх lилман ларда тlа вlаштlехьбаккхара дукха къахьег болхлоша. Из болх кхоачашбеш я цехашкеи установкашкеи вlашагlъелла бархl бригада. Иштта къахьег завода коллективо предприяти рентабельни хилийтарах, технико-экономически хьокхамаш лакха хилийтарах. Хьалхарча ах шера план толамца кхоачашъергхиларах дог тийша я тха коллектив.

Л. КУРАЧИНСКИЙ,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода директора заместитель.

ИШТТА ЛЕЛ ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ГlУЛАКХАШ

Чакхдоалаш латт 1966-ча шера хьалхара ах шу. Хьайбай боахамий пятилетка хьалхарча шера планаши тlаийца социалистически декхараши кхоачашдар духьа лоаттабеча къовсаме чlоагlа къахьийга ха яр из.

Дог гlоздоаккхаш да юрта боахама къахьегамхоша хьийгача къих хьахиннараш. Тоъал дукхагlа хьа а яьхай, паччахьалкхенга ехка а ехкай массе тайпа хьайбай продукташ. 10-гlа июнь хьатlакхоачаш шура дlаийеча пункташкеи молзаводашкеи дlачукхаьчад соахка цу хана кхаьчачул 38 процент дукхагlа дулх, шура—16 процент, фуаш—17, тха—60 процент дукхагlа.

Ах шера планал совгlа хlанале а дlаденнад ши миллион гаргга фуъ, укх гаргарча деношка кхоачашъяь яргйолаш я хьалхарча ах шера шура йохкара план а.

Хьайбай продуктай массе тайпашта ах шера план ханал хьалха кхоачашъяьй Ведана, Гудермеса, Урус-Мартана районаша.

Цхьабакъда, шура дукхагlа яккхара, хьайбашта дулх тlакхетийтара, фуаш гулдара дукхача колхозийи совхозийи фермашка диша диса дукха хlамаш да. Укх шера пхе бетта республика колхозашкеи совхозашкеи хlара lатта юкъера лоархlаш яьккха шура 752 килограмм я, хlаьта Малгlабика района боахамашка — 637, Надтеречни района боахамашка — 561 килограмм. Ерригa республика бlарчча хьаийцача цу юкъагlа яьккха ерригa шура 16 процент дукхагlа хиннай, хlаьта Сунженски районе — 7 процент мара хиннац. «Южный» яхача совхозе юкъера лаьрхlача цхьан lаттагара яьккха шура 1046 килограмми «Терский» совхозе — 1028 килограмми хилар, хlаьта «Минеральный» совхозе 561 килограмми «Ингушский» совхозе 552 килограмми мара хиланзар, вешта аьлча шозза хlана яц аьнна кlезигагlа. Хlаьта цу боахамий lалама-климатически хьалий башхалонаш сел йоккхий а яц. Кхьметтел ахкан замалахьа а деннеи бийсаннеи 4—5 килограммал тlех шура яккхац хlара lаттагара дукхача колхозашкеи совхозашкеи.

Юкъера лаьрхlача ерригача республике гулдаьрел дукха а кlезигагlа гулдаьд хlара котама тlехьара фуаш Гудермеса, Малгlабика, Наурски районашка.

Боккха болх бе безаш ба колхозийи совхозийи хьайбаш леладераш а специалисташ а парте XXIII-ча съезда Директиваша оттадаьча боарамашка кхоачаеш хьайбай продукташ дукхагlа яхара, хlара фермера гlулакхаш тоадара.

Укх шера хьалхарча результаташа бlуболийт кердача пятилетка хьалхарча шера заданеш республика хьайбаш леладераша сийленца кхоачашъергхиларах.

1966 шера 10 июнь тlакхоачаш паччахьалкхенга хьайбай продукташ йохкара хьалхарча ах шера план процентащца лоархlаш мел кхоачашъяьй хьахьонхаш йола

СВОДКА

Районаш	Дулх	Шура	Фуаш	Тха
Ачхой - Мартана	69	96	142	20
Ведана	109	121	132	161
Грозненски	69	91	98	31
Гудермеса	102	105	113	5-зза
Малгlабика	102	100,5	145	8
Надтеречни	61	90	114	85
Наьсарен	128	105	140	13
Наурски	43	104	135	76
Ножай - Юрта	75	97	128	5-зза
Советски	45	74	120	197
Сунженски	117	87	116	65
Урус - Мартана	99,8	113	112	178
Шаьла	68	106	92	4-зза
Шелковской	62	96	112	66
Ерригача республике гlолла	80	96	109	66

Кходе доагор

СССР-а халкъа боахам дегlабоалабара хьакъехьара КПСС XXIII-ча съезда программо декхарийла ду советски халкъ план кхоачашъяралсовгlа, съездо пятилеткаха хьалхашка оттадаь декхараш ханал хьалха кхоачашде.

Уж декхараш кхоачашдеча доархlаме дакъа лацара беррига низ тlабахийта къахьега деза хlара машиннаькъахочо. Ала дезаш да СССР-а доагора ресурсаш эггара дукхагlа эшаш яр машиннаькъа транспорт хилар, цудухьа машиннаькъа хlара болхлочо къовсам лоаттабе беза кlезигагlа доагор доадергдола гlулакх вlаштlехьдаккхара.

Укх дlабахача пхе бетта тха локомотивни депо коллективо доагор кходара даькъе дика къахьегама толамаш даьхад. Тепловозаша цу юкъах кходаьд 152,8 тонн дизельни доагор, из хул деррига дlадахача доагорах 1,52 процент. Паровозашка мазут 167,4 тонн я, деррига цига дlадахийтача мазутах 9,2 процент да из. Доагор кходе вlаштlехьдаьннад локомотивни бригадаша беза мухь тlабола поездаш лелаярах.

Укх шера пхе бетта дlа-юха йига поездаш 730 совгlа я. Царца планал совгlа дlабихьа мухь 219 эзар тонн гаргга ба. Къаьстта дика къахьегаш ва машинист Боков. Цу юкъа цо дlайигай 11 беза мухь тlабола поезд, кходаь дизельни доагор 4489 килограмм да. Иштта дика къахьийгад машиниста нов. Коваленкос. Цо пхе бетта дlайигай 11 беза мухь тlабола поезд, хlаьта планал совгlа дlабихьа мухь 3639 тонн ба. кходаь доагор 4531 килограмм да. Иштта дика къахьегаш итташ машинисташ ба локомотивни депо.

Практико хьахьекхад локомотива технически хьалашка хьежжа къаьст-къаьстача локомотиваша доагалу доагор 5 процентагара 10 процентага кхоачаш кlезигагlеи дукхагlеи хилар. Цхьан тепловоза тlа цхьатарра долча хьалашка тайп-тайпарча машиниста дlаухийтача доагора разница 15 процентага кхоач.

Тепловоза технически хьалашка, цунга хьажарга, дизель-генераторни установкай режим дика лелаярга хьежжа хул дlадода доагор. Доагор дукхагlа кходе вlаштlехьдоал кинетически энергех дикагlа пайда эцаргеи нийса тормоз тохаргеи хьежжа.

Дукхагlйолча локомотивни бригадаша дика lомаьй локомотивай конструкци, царга хьажара инструкци, цудухьа дика лелаю поездаш.

Балха тlа хьалха латташ, поездашка дика хьажа ховш, уж лелаяра говзал лакха йолаш, графиках лелаеш ба машинисташ нн. Белоцерковский, Иванов, Дудургов, Палторацкий, Адамов, Коваленко, кхыбараш. Парех хlаране пхе бетта кходаь дизельни доагор 5 тоннагара 14 тоннага кхаччалца да. Паровозашта хlаране 20 тонн мазут кходеш дика болх баьб нн. Матренника, Ганшина, кхычар.

Май бетта депо теплотехнически конференци хилар. Цига итогаш йир доагор доадаран кходаран 1965-ча шереи укх шера хьалхарча кварталеи даьча балхий. Цу конференце критика йир кхом ца беш доагор доадеча участкашта. Цул тlехьагlа дукха резерваш гучаяьхай тха депо доагор кходара тlаерзаяь.

Цу конференце белгалдаьккхар депо боахама ерригача отраслешка цхьайола мероприятеш юкъе яха езилга. Уж кхоачашъярга хьежжа дукхагlа хургда кходу доагор а.

Депо хlана а тlехьа болаш ба планал совгlа доагор доаду машинисташ. Тlахьабусачарна новкъостал дара, дlахо йодача хана доагор кходара говзал лакхъяра, депо вlашагlъеллай доагор кходара общественни бюро. Цу юкъе бахаб дами доагор кхо а деш балха тlа хьалха латта машинисташ, машинистаинструкторaш кхыбараш.

Машиннаькъахой денна сийленца накъа бахара депо коллективо беррига низ тlабахийтаб паччахьалкхен плани тlаийца социалистически декхараши ханал хьалха кхоачашдара. Тха коллектив дог тийша я ах шера план ханал хьалха кхоачашъергхиларах.

А. КОСТЕНКО,
Грозненски локомотивни депо начальник.

Кердачун беркат

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра оарцагlъьнна я Грозненски ГАРО завода коллектив. Шерра социалистически яхь йоаржаьй завода цехий, сменай коллективаша, чурча кхоачамех бизза пайда эц. Ди тlехьа совдоах къахьегама толамаш яхье яьннача коллективаша.

Продукци арахецара пхе бетта план ерригача объемага диллача 102,1 процент кхоачашъяьй завода болхлоша, хlаьта гаражни оборудовани арахецара план 104,5 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхlачул совгlа арахийца гаражни оборудовани 40 эзар сома маьха я.

Укх бетта уж къахьегама темпаш кхы а лакхъеш болх бу завода коллективо. Хьалхарча декаде бетта план 34 процент кхоачашъяьй цо. Планал совгlа арахийца продукци массехк эзар сома маьха я.

Материалаши металли кходара чотах планал совгlа продукци арахецара йола московски ленинградски предприятей инициатива раьза хинна хьал а лаьца, хьинаре къахьег тха коллективо, — аьлар завода партийни организаце секретара Горбунов Николай Степановича. Из хьахьокх цу участке даьхача къахьегама толамаша. Укх шера завода болхлоша кходаьча металлах шоай низаца цар хьаяьй 427-М яхача моделах йола итт кран. Царга деррига дlадаха металл 3,3 тонн я. Пул совгlа кходаьча металлах хьаяьй 20 гидропресс. Царга дlадаха металл 12,6 тонн я. Хьалха дlаяхача хана хьаеш йола оборудовани нийса кепа ца еттар бахьан долаш планал совгlа дукха металл доадеш хиннад. Цу гlулакха дукха уйла йир завода рационализатораша, новаторaша. Из кlезигагlа довргдола мероприяти балха юкъе йихьар. Нийса кепа етта болабелар оборудованена. Цу гlулакхо вlаштlехьдалийтад дlабахача пхе бетта производствана 6 тонн металл кходе.

Цу юкъа укх шера кхоь электроэнерги 16 эзар совгlа киловатт-сахьат да, хlаьта кхоь lы 9 тонн я. Укх шера кходаьча металлеи материалийи чотах пхе бетта планал совгlа арахийцай 15,5 эзар сома маьха продукци.

Завода участкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ хьайоагlа воккхагlвола мастер Корчигин Валентин Иванович керте латтача сборочни участка коллектив. Цига арахец йиъ бархlи тонн хула гидравлически подъемникаш, 40 тонн хула гидравлически прессаш, кхыяраш. Арахецача продукцена юкъе цхьаккха брак а ца нийсйолийташ июнь бетта хьалхарча декада план 35 процент кхоачашъяьй участка болхлоша. Хlара сменах нормаш 125—130 процент кхоачаш а еш хьинаре къахьегаш ба слесараш - сборщикаш Мадаев Сайд - Амин, Власов Иван, Исрапилов lабдул-Вадуд, кхыбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

СССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Паччахьалкхен торговли общественни кхача кийчбелгеи дегlадоаладара ворхl шера плана заданеш кхоачашъеча толамаш дахарах СССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1966 шера 13 июнерча Указаца орденаши медалаши еннай эггара чlоагlагlа белгалбаьннача паччахьалкхен торговле, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей болхлой йоккхача группана.

Ленина орден еннай 117 сага, Къахьегама Цlеча Байракха орден — 892, «Знак Почета» яха орден — 2.242, «За трудовую доблесть» яха медаль — 2.450, «За трудовое отличие» яха медаль — 2.440 сага.

Указ кепатох «СССР Лакхехьарча Совета ведомосташкеи» моттигерча кепайоазон тlеи.

Котамаш ебаергья

Сунженски района Кирова цIерахча колхоза котамаш тIеххьарча ханалца готтача клеткашка, птичникашка йоахкар. Из бахьан долаш хала дар, дегIа эшаш йола белок, углеводаш, витаминаш йоахка доакъар лоаттаде а. Цу тайп-тайпарча доакъарца клеткашка доахка коа тIара оалхазараш Iалашде атта дацар.

Даим цхьа хIама эшаш хулар боахаме. Коа тIара оалхазараш паргIата леладеш хилча доакъара цхьа компанент ца таъар дукха Iаткъаргдацар цар могашала а фуаш дара а, цхьабакъда, готтача клеткашка хилар Iаткъ.

ХIанз кердача тайпара оборудованеца кийчъяьй колхоза птицеферма. Цул совгIа из керда оборудовани дарегIеи чоалхане йоацаши я, цунна ремонт еш хилча лаьрххIа завода яь оатхалаш эшаргьяц. Кердача оборудоване моллагIа оатхал колхоза мастерской хьалашка хьае йиш я.

Реконструкци яь коа тIара оалхазараш леладу керда ферма езаелар колхозхошта. Котамаш чухинна дукхаза вIаштаувттаяь клеткаш дIаьннай. ХIанз дукха паргIатагIеи сийрдагIеи я помещени.

Иштта я керда оборудовани оттаяь эргаьккха коа тIара оалхазараш леладу ферма. Помещене вIоаххал юкъе гIолла транспортера лента дода. Транспортера шинна оагIорахьа бIенаш да. Цар чу даь фуаш транспортера тIа хьатIакерч. Фуаш гулду ха хьатIакхоачача хана къаьна оборудовани йолаш санна корзинка кара лаьца лела езац хIанз коа тIара оалхазараш леладечун. Рубильник дIачуеллача транспортера лента тIа гIолла гергача площадка тIа Iочукерч фуаш.

Коа тIара оалхазараш кхаба а хала дац. Ишк йоаккхаш аьхьа доакъара смесь смесителa чу тосс, тIаккха дикка хьийначул тIехьагIа болх беш йолча транспортера тIа юлл. Помещене эггара гаьнагIа йолча моттиге доакъар дIакхоачадаьчул тIехьагIа двигатель соцаю.

Котамаш хьалхувша пхорагIа яьккача гIажамий метта кормушкашта юхе дахчан решеткаш ехкай. ЦаI-ах метр лакха я решеткаш. ХIара дийнахьа цIенъе езац хIанз помещени. Решеткашта кIал гулъю бIехал. Шера цкъа, августе къаьна котамаш къоначарца хувцача хана дIайоакх из бIехал. Помещене пенех зIамига къоргаш яьхай, цига гIолла ферма коа араювл котамаш. Укхаза царна даим керда буц хул. Иштта паргIата лелаю хIанз котамаш. Садовча хана шоаш чу а яхе помещене чу хьалховш уж.

Цу дерригане торо хилийтар укх шера юххьанце дукхагIа фуаш гулде. Январе 9 эзар котама гIулакх деш яр коа тIара оалхазараш леладу Гурина Нина, Верещагина Наталья, Кухтина Александра. Цхьан бетта ялх эзар фуъ гулдир цар. Цхьа шу хьалха уж толамаш доахалацар царга, кхыметтел бIарччача аьхки а. Иззал хIана дац, аьнна фуаш гулдир феврале а марте а.

ХIанз укхаза хIара яхкача котама тIехьара шин дийнахьа цхьацца фуъ гулду.

Укх шера хIара яхкача котама тIехьара шера 120 фуъ гулде декхар тIайийцад коа тIара оалхазараш леладераша, гуш да из декхар цар тIехкховчашдергхилар.

ХIанзале хIара яхкача котама тIехьара 80 фуъ гулдаьд. Планах 800 эзар гулде дезача хIанзале 600 эзар фуъ гулдаьд ферме. Фуаш гулдара а уж паччахьалкхенга дохкара а ах шера план 140 процент кхоачашъяьй. Из районе эггара лакхара хьокхам ба.

Ферме къахьегам нийса вIаштIехьбаккхарах, халача балхашта механизаци ярах шовзткъа кепигал тIех мах бац итт фуа, вешта аьлча колхозо паччахьалкхенга дохкача маьхал 30 кепиг дарегIа да.

Паччахьалкхенга 600 эзар фуъ дохкарах 15 эзар сом гаргга пайда хургба колхоза.

Дика, керда оборудовани оттаьча шин помещене чу ткъо эзар яхка котам кхаба лерхI колхоза хьатIадоагIача шера. Царна гIулакх деш ялх саг мара хургвац, хIаьта коа тIара оалхазараш леладеча боахама шозза дукхагIа пайда а баргба.

А. ЗАМАРИН.

Дика хоамаш

ТОЛАМЦА КХОАЧАШЪЯЬЙ

СССР-а Лакхехьарча Совете хоржамаш деча денна сийна йоаржаяьча яхье дика толамаш даьхад Нохч-ГIалгIай химически завода коллективо. Ах шера план ханал бутт гаргга хьалха кхоачашъяьй цо. Июнь бетта планал совгIа 550 эзар сома маьха продукци араяьнна. Ханал хьалха кхоачашъяьй цо. Июнь бетта планал совгIа 550 эзар сома маьха продукци арахецаргья, хIаьта къахьегама овсарле лакхъеннай 17,9 процент.

Шердуш доагIа завода хьалха латтарий мугIараш. Массанена йовз нн. Переведенцева, Салтанова, Вахаева, Ефимова цIераш. Бетта производственни планаш тIеххкхоачашъеш, саккат доацаш бу цар болх. ХIанз Советски Iаьдала 50 шу дузача денна сийленца накъа бахара яхье баьнаб завода болхлой.

Т. ЗИНОВЬЕВ.

ШИ ЭЗАР СОВГIА

Толамца накъа баьхкар хоржамий денна Грозненски станце цистернаш юлараш. Мехкдаьтта чудотта йиш йолаш планал совгIа ши эзар цистерна кийчйир къахьегамхоша.

Г. АТАЕВ.

ОАХА ЯЗДАЬЧУН ЛАРАХ

Укх шера 14 мае «Сердало» газета тIа араяьннача «Ледара лел дружинникий гIулакхаш» яхача критически заметка тIа дувцар МалгIабике дружинникий болх лерттIа вIаштIехьбаь ц и х а б а ц яхаш.

Цунах лаьца МалгIабика горкома парте секретара нов. Сурхоева тхога язду:

Критически заметка тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш хиналга бакъда. ХIанз дружинникий болх лерттIа вIаштIехьбаккхара де мел эшар ду парте горкома. Зуламе гIулакхаш леладерашца лоаттабу къовсам чIоагIбара дош дувцаш партийно-советски болхлойи дружинникийи актива собрани хинай горкоме. Дружинникий болх тоабара де деза гIулакхаш белгалдаьхад городской штабо. Дружинникий болх тесса лелабаьча микроштабай кулгахой дIа а баьха цар когаметта из болх лелабе ховргдола нах хьожабаьб. ХIанз дружинникаша лерттIа оттаьча графиках дIахьо шоай дежурстве.

ТАШКЕНТСКИ ОБЛАСТЬ. Калинински районе Карасуйски заготпункт кердача хьувкъама чилла бурилгаш дIанийе йолаеннай. Дукха продукци дIаеннай Орджоникидзе цIерахча колхоза чилла лелабераша. Чилла беча нIаний 150 коробках хIаране чура юккъера лаьрхIача кховзткъа килограммал тIех чилла бурильгаш йоах укхаза.

СУРТА ТIА: чилла бурилгий дикал тохкаш боахи Карасуйски заготпункта лаборантка Бабаджанова Санобари колхоза чилла лелаберий бригадир Курбанова Салимаи.

Х. Хайтмухамедова сурт. ТАСС фотохроника.

Ф. Э. Дзержинскех дола документальни фильм

Шоай тайпара кинокадраши фотодокументаши дада документальни фильмай Центральни студе даьккха даьнача, Феликс Эдмундович Дзержинскех долча картина ларде. «Подвиг» яха картина хьадара шин шера совгIа болх баь сценаристаш Зенин Семени Новогрудский Александри, режиссер Махнач Леонид итташ эзараш метраш пленкага хьежа чакхбаьннаб. Иштта чIоагIа советски доавол дехьарчен архивашка хьажарах хьахиннай Октябрьски революци яьнача хьалхарча шерий къаьга понарама. Малаш ба ца ховча операторашa цу шерашка хьанийца Октябра кинолетопись юхалийн а яь хьаоттаьраш?

Дзержинскехи цун соратникехи, ВЧК цар баьча балхах долча дувцаро хьаделл 1917 шера 26 октябрерча, октябрьски переворот хиннача хьалхарча дийнахьарча Зимни дворецa майда ший тайпара сурт.

ВЧК балха гIулакхаш дIадаржар хьа а хьокхаш, автораштa бокъонца шоаш маярра хьайовзийт массехк операци. Царца я — анархобандитски отрядашта тIера герз Iоэцар, аьрдехьарча эсерий мятеж тоIаяр, Локкарт керте а волаш вIашагIбелла хинна тийшабола гучабаккхар.

Картина юкъе эггара чIоагIагIа уйла тIайодаш йолчарех хила мегаш я оакхарал дIадоаккхаш чекисташа баь болх хьахьокхаш йола эпизодаш. Картина хьадеш пайда ийцаб Ф. Э. Дзержинске дневникех, цун письмоех, С. С. Дзержинскаяй ший архивацарча кхыча документех.

Ялат чуэца ха хьатIакхачалехьа, техника мукъайоалаш хьайбай боахама доакъар Iалашдеш ба Шаьла района «Джалка» яхача совхоза цхьоалагIча отделене.

Дика къахьег коммунистически къахьегама коллектив яха сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеча Магомедов Iандарбека кулгалдеча тракторни бригада коллективо. Кхаь дийнахьа хьекха касарах Iобиллар 40 гектара тIа дIабийна хинна мукх.

Сменни нормах 7,5 гектар хьакха езача дукхагIа хьокх отделене хьалха латтача трактористаша нн. Дамбаев Мусас, Алиев Хьамзата.

Кхоачам хиллал доакъар ца хилча хьайбашкара шура совйоаккхалургйоацилга дика кхетаду Исмаилов Хьамзат бригадир волча МТФ дояркаша. Цудухьа IуйрийIна доахан дийттачул тIехьагIа, доахана Iа доаккхаргдолча йол дIатIаувзача машинаш тIа, из тIайотта кхай тIа боагIа уж. Цу гIулакхо торо хулийт догIа кIал ца йохийташ дика йол ханнахьа ший метте дIа а увзаш вIашкатоха.

Цу оахамашкарча халача наькъашка ялх-ворхI километр гаьна дийнахьа 5—6 рейс е кхоабу совхоза шофераш Д. Хамидов, ХI. Ганаев, С. Амирханов.

Хьекха йол хьагулъешше а оах силосаи мошача доакъараи ювча хьажкIашта лаьтта.

СУРТА ТIА: отделене хьалха латта механизатор Дамбаев Муса.

Т. Арчакова сурти тексти.

ШОЛЛАГIА ХЬУВКЪАМ КХЕБАРА

ДIадахача шерий практико хьахьокх, вай республика хьалашка цхьан майдан тIара шозза хьувкъам чуэца йиш хилар. Совхозаштеи колхозаштеи гучадаьннад, ка бола ялаташ чуийцача дIаюв культураш доакъар дукхагIа даккхара йоккха резерв йолга.

Цудухьа укх шера ка бола ялаташ чуийцача дукхагIа культураш дIае лерхI республика совхозашеи колхозашеи.

ДIадахача шера шозалагIа хьажкIа дIаерах дукха доакъар кийчдир дукхагIйолча совхозашеи колхозашеи. Тlехьарча шерашка къаьстта дукхагIа хилар уж майдаш Урус-Мартана района «Красноармейский» яхача совхозе. Цу совхоза цхьоалагIча бригаде хьажкIа дIайийнача цхьан гектара тIара 200 центнер моша доакъар доал.

ШозалагIа дIайийнача культурай дика хьувкъам кхебу Сунженски района «Победа» цIерахча колхоза, Шаьла района «Шалинский» яхача совхоза, Наурски района Ленина цIерахча колхоза, кхыдолча боахамаша.

Цхьабакъда, цхьайолча совхозашкеи колхозашкеи технически культураш дIаер тIехьдаларах, уж кхеяра агротехника йоаггIача тайпара ца лелаярах шозалагIа дIайийнача культурай лоха хьувкъам кхебу. Из ала доагIа эггара хьалха Урус-Мартана района «Горец» яхачеи Шаьла района «Автуринский» яхачеи совхозех, Шелковской района «Коминтерн» яхача колхозах.

Уж санна дола кхоачамбоацараш укх шера хилийта йиш яц.

Ший тайпара башхалонаш йолаш да шозалагIа дIайийна культураш кхеяр. Ка бола ялаташ кхачача хана маьлха дIанараш йоаггIача тайпара лаьтта IотIакхачац, хIаьта лаьттанпара тIоадал дукхагIа долча даькъе растенеша шоаш дIаоз. Цхьабакъда, ялат чуийцачул тIехьагIа малхои михои Iалаьмате сиха бокъабу лаьттан тIера тIоа. ДIадийна фу хьатIа ца далар кхерам болаш екъа ха латтача хана пхе-ворхI дийнахьа кIезиглу лаьттанцара тIоадал. Цудухьа лаьттанцара тоадал соцаяра тIаерзаль хила еза цу хана агротехнически приемаш.

Эггара хьалха ка бола ялат чуэццаше тIеххьа-тIехьа ча вIашкатохаш, предплужникаш йоахкача нохарашца 14—18 сантиметр кIоарга аха деза лаьтта, цунца цхьана макха а боаккхаш. Цхьабакъда, нохаро кIалтIайоаха йоккхий галаш макхаца йохае вIаштIехьдалац цхьайолча хана. Галаш йола лаьтта сиха докъаду михо. Цудухьа оахам даьчул тIехьагIа дисковани а ю макха а боаккх. Дика хьувкъ ка бола ялаташ чуийцача дIайийна культураш, уж дIаювча лаьттана предплужник йола нухи волокуша-выравнители йолча комбинированни походни агрегаташца гIулакх дойя. Хьалха дIайийна хиннача культураша дIа ца эзача тIоадала чотах хьалтIаяла еза хьажкIа. ШозалагIа культураш дIаювча хана керттера правило хила еза из. Аьхкий хан-ханахьа а кхоачам хиллал а йоачаш хилац. ДIайийна хьажкIа хьатIаялале 5 е 10 миллиметр дийлха догIа пайдана дац, хIана аьлча дикагIа дале а дIайийнача фуна тIакхаччалца мара чудолац из декъача лаьттана. Лаьтта сиха докъалу, цудухьа кIезига дIаов из хьажкIа.

Дукха йийлхача йоачаех тайп-тайпара пайда эц. Лаьттанца юхейисача тIоадалах культура хьатIаьннача, IотIайийлхача йоачаша уж дикагIа дегIайоахкийт. Нагахьа санна йоачаш хилар дог доахаш культураш дIайийнаяле IотIайийлха йоачаш фу хьатIадалийтарга дIайолх. Цудухьа IотIаелхаргйолча йоачаех тийша доацаш хьалха дIайийна чуийцача культурех лаьттанца юхейисача тIоадалах цхьатарра хьажкIа хьатIаяргйолаш мел дезар де деза. Лаьтта кийчдарах хьажкIа дIаерах юкъе юкъ ца йолийташ тIаьдача лаьтта дIале деза фу. Квадратно-гнездовой сеялкашца, массаза ювчул 25 процент дукхагIа дIае еза хьажкIа, 8—10 сантиметр кIоаргал а долаш. ХьажкIа дIайийначул тIехьагIа кхалингаш йоахкача катокашца IотоIаде деза лаьтта. ДIаделлача фуна тIоадал дикагIа хьатIаозара динза далац из, хIаьта фу дикагIа хьатIадоал. Цхьабакъда, лаьтта тоIадар кхы башхало йолаш а да. Iо ца тоIадаь лаьтта ахкан замалахь михо сиха докъаду, хIаьта IотоIадаьр — кIезигагIа.

Лаьтта тоIадаьчули иштта йоачаш хинначули тIехьагIа дукха оасар хьатIадоал. Практико хьахьекхал, шозалагIа дIайийна культураш хьатIаялале а хьатIаьялча а макха баккхаро оасар хьатIа ца далийтара дика новкъостал делга. Цу тIа макха баккхар эффективно хул, оасара овлаш чIоагIдала кхеле из баьккхача.

Хий дехкача лаьтташ тIа шозалагIа дIайийнача культурай мугIараштa юкъе а е еза йоаггIаш йола обработка. Практико хьахьоккхача тайпара лаьттанцара тIоадал дикагIа соцаяра, оахам ца а деш кхалаш йола макха агрегата тIехьа болаш дискови безача макхаца лущени ю. Цхьабакъда, духхьал цIенача кхаш тIа мара де йиш яц из. Iажарих, хьагI, кхыйола дукккхача шерашка хула оасар тIадолча участкашка шозалагIа дIайийна культураш бIенашка оасаро кIалъют, хьувкъам лохбу.

Хьоккхам эца мегаргдолаш гIулакх да Наьсарен района «Назрановский» яхача совхозе Яндерча отделене лаьттана обработка яр. Цу отделене дIададахача шера, гурахьа бийна мукх чуийцачул тIехьагIа тIехь ца доаккхаш ча вIашкатехар. Тlаккха цIараш етташ чIегIаш йоага а яь цергаш йола макхаш агрегата тIехьа долаш БДТ-22 яхача дискови дезача макхашца лаьттана обработка йир. Цул тIехьагIа хьажкIа дIайийра. ДIахо хьажкIа хьатIаялале а хьатIаьялча а шозза макха баьккхар. Кхаш цIена а дар, доакъара дика хьажкIа а хьийкъар.

Вай республика хьалашка ка бола ялаташ чуийцача шозалагIа кхее йиш я: хьажкIа, борц, судански буц. Цхьабакъда, царех керттера яр хьажкIа я.

Кхыча культурел сенна толашагIа я хьажкIа? ШозалагIа дIайийнача хьажкIа дика хьувкъам балара дукхагIа тешам ба. Суданка, борц санна йолча культурай фу 2—3 сантиметр кIоарга дIаде деза. Ахкан замалахьа лаьттан тIара тIоа бекъа хул, хIаьта фу хьатIадалар хургйолча йоачах тийша да. ХьажкIа фу 8—10 сантиметр кIоарга дIадув. Из кIоаргал дола лаьтта даим тIаьда хул. Цига хьажкIа дика хьатIйоал. Цул совгIа хьажкIа фуна тIададар низ болаш да. Иззал кIоарга фу дIадуй а ялхворхI дийнахьа лаьттан тIехен тIа хьатIайоал хьажкIа.

Кхы а цхьа хIама да хьажкIа дикала. ШоллагIча ах аьхкий хилац йоачаш. Лаьттан аьха тIоа тIоадабеш дукхача хана догIаш делхац цу хана. ДукхагIйолча хана 5—10 милиметр делх догIа. Ахкан дIайхача дийнахьа 5—10 миллиметр дийлхача догIо 5—8 сантиметр мара бошабац лаьттан аьха тIоа. ДIайха массехк ди деча лаьтта сиха докъалу. Ахкан замалахьа кIезиг-кIезига делхача догIаша шозалагIа дIаювча дукхагIа йолча культураштa кIезига эффект лу, хIана аьлча овлашта IотIакхачац уж. КIезига йоачаш йолча хана овлана юхе тIоадал лоаттаю хьажкIа.

Духхьал хенех доал хьажкIа гIа. Овлаш дIакъаста моттиг тIоада а еш, шерача гIано соцаяь тIоадал хена тIа гIолла лаьттах йода. КIезига догIа дийлхачул тIехьагIа мугIараштa юкъе екъа йолча хана, хьажкIа хенашта юхе тIоадал латташ хул.

Ка бола ялаташ чуийцача дIаювча культурех бизза пайда эцар—доакъар дукхагIа даккхара йола йоккха резерв — республика совхозийи колхозийи кульгалхой а специалистий а лоархIамерчарех цхьа декхар да.

М. БРИДКОВСКИЙ,
юртбоахама министерства керттера агроном.

ДАРБАН МАЛАР

Лораша дукха а ха хьалха лена теркалдаь да туберкулеза тайпахарча лазарашта дарбаш дара кумысах чIоагIа пайда булаш хилар.

Дукха ха йоаццаш, «Назрановский» яхача совхоза керттерча зоотехника М. Муцольгова дага а лаьца, из дарбан малар кийчде доладаьд Наьсаре, Пхьилекъонгий-Юрта дукха гаьна йоаццаш, «Кита бер» чу улл совхоза говраш лелаю ферма. Цига доладаьд кумыс кийчъелга.

Етташ 26 кхал я цига хIанз, хIаьта етта кийчъеш кхы а 13 кхал а я. Вай республике из боккха лоархIам бола гIулакх эггара хьалха дIадоладаьраш ба Ажигов Ине Хьасан — цу ший тайпарча цеха мастер, кхалаш етта Ажигова Бакаш, Ажигова Лемка, Плиева Кагат, гIонна вола болхло Даурбеков Гири. Кхалаш шура дика луш а унахцIена а хилийтара декхар тIалатт воккхагIча конюха Наурбиев Хьамзата Хьамида, конюхашта Евлоев Хьасана, Горчханов Хьамида.

Кумыс кийчъелга доладаьд укх шера 18 мае, хIаьта хIанзалехьа ши тонн гаргга из дарбан малар кийчдаь даьннад. Из ухийт Наьсарен тубдиспансера, хIаьта кумыс лоаттае «Iарм-Хий» яхача курортаца договор а даь.

Наьсархоша дIадоладаь гIулакх Iалаьмате боккхача лоархIаме а да, хIаьта района, совхоза кулгалхоша массе а тайпара цунна гIо лоаттадеи из шердеи а деза. Кумыс кийчъю цех хIанзза мара вIашагIйолланза а дукха хIамаш эшаш а я. Эггара чIоагIагIча тайпара теркал а деш, хьажа беза царга, цу цеха болхлошта маашша новкъостал дар дукха. Хьалхарча аргIана лаьрххIа бола гIирс — шура лелаю помещени хьалъе еза, хиланза яргйоаца оборудовани а инвентарь а яхьийта еза, наха лерттIа болх бара эша хьалаш Iалашде деза, ферма хаддаза хица Iалашъяра дош къоастаде деза.

Махулла дукхагIа хьаде деза дарбан малар!

Г. ПЕТРОСОВ,
зоотехник.

ХУРГДА ЯХАРАШИ ДОЛАШ ДАРАШИ

Кентукки яхача штатерча город Хазарда юххе оагIора а даьнна дагIача доккха доацача цIалга чу бах Дэррил Грейвиза дезал. Ши шу дIадаьннад хьабе болх боацаш из вола. Из цаI ва кердача технико кIора шахташкара даьманна а аракхайсарех. ХIанз хIара бетта Грейвиза хьатIайоагIа доход еррига а ткъо доллар да — хьабе болх боацарашта тела правительственни пособи. Мишта вахаргва цу 20 долларах — алхха из да хIанз итт дезалхо кхаба везаш волча Дэррил Грейвиза дагадоалар. Итт доллар дода квартирах, хIаьта вож юхедиса итт доллар — дуача хIаманга. Бераш дерригаш а дац кога тIа юваха хIама йолаш. Грейвиз вахачара дIа шовзткъе пхиъ миль гаьна бах Рей Ньютона дезал. Массаза а бе болх болаш вац Рей. МоллагIа тайпа хинна а шахте болх болча хана, цо кIиранна шин дийнахьа болх а бийя, 20 доллар доаккх. Цхьабакъда, дукхагIа йолча хана болх боацаш хул из, хIаьта цун ялхх е а дезалхо сенах вах ховш а дац.

Уж факташ йоалаяьй дукха ха йоаццаш США кепатеха арадаьннача, къеи мецеи бахача дукккхача американски дезалашкара бала бувцаш долча «Къаман эхь» яхача Филип Штерна книжка тIа. «Аппалачашка бах, — язду Штерна,— обществана юкъера лелхабаь, шоай предприятеша, профсоюзаша бицбалийта, Грейвизеи Рей Ньютонеи дезалашта тара бола итташ эзараш дезал. Цар бала ца хиларен уж бебашха ца хетареи цеп эттаб царна гоннахьа». Ерригача ВIашагIкхийттача Штаташка гIолла чакхвийннав журналист Филип Штерни фотограф Джордж де Винсенти. ВIашагIкхийттача Штаташка массанахьа а къел йолаш хилар тIа сецай цар уйла.

США — «капиталистически беркат» долча мехка шоаш кхабал торо йоацаш 32 миллион сагва, официальни статистико яхачох. «Капиталистически берката» юкъе 7,5 миллион совгIа американец ва вIалла чуIе мегаргдоацача, цицхолгаш а ловзаш латтача цIеношка вахаш. Миска вахар долаш ва йоазув-дешар ховш воаца 11 миллион американец. Къе американцаш — уж ба хьабе болх боаца, сезонах юрта боахаме балхаш деш бола болхлой, кагий фермераш. Даькъаза баьннача 32 миллион болча американцех дукхагIа бараш неграш, пуэрториканцаш, мексиканцаш а болаш бола нийсса ахаш гаргга бараш «бесаш» дарех бола баха нах ба, 14 миллион хIана дац аьнна дола 15 шерага кхаччалца ха яьнна бераш къеча наьха да. «Тамаш йолаш дале а, бакъ долаш да, — язду «Тайм» яхача журнало, — паччахьалкхенгара новкъостал эггара чIоагIагIа эшаш барашка из массанел а кIезигагIа кхоачаш хилар. Къеча нахах дукхагIа бараша цхьаккха а пособи эцац страховане системагарех хьабе болх ца хиларах телачареи, профсоюзашка вIашагIкхета бокъо йоацаш ба уж. Фермерашта хьежаеча субсидеша, массаза а, тоабенна фермераш бIаьхий бу. Бахачара бохабаь дIабохийташ повесткаш керттерча даькъе къеча нахага йоагIа».

Мехкарча хьалех лаьца ше яхьийтача послане тIа президента Джонсона массанена хьалхашка «тIом хьийра Америкерча къелага». Хабара-м камаьрша ваьлар президент. «Сатувсилга» мара де хIама доацарашта дош деннадар, мехка къеи дIаьхийи ши къам» дахаш дола гIулакхаш дIадоахаргда, аьнна. Цул тIехьагIа ВIашагIкхийттача Штаташкарча къелаца къовсам лоаттабара хьакъехьа закон тIайийцар конгрессо. КIезига ахча дацар бюджетера хьожадаьр, вовзаш вола Серджент Шривер, хьалха хинна «машара корпуса» кулгалхо керте а волаш вIашагIъеллар «экономически торонаш нийсъелга Iалашдара управлени». Вашингтона юккъе дуккхаза вIаштIаръяьча столицера журналисташа «къелацIа» аьнна цIи тиллача здане чу дIатаръелар Шривера аппарат. Къелаца къовсам лоаттабара йолча ведомства де лерхIар—къеча американцашка вахара кхоачамбалла хургболча боарамга кхоачадеш цар материальни хьал айде экономически торонаш хулийтаргйола проекташ оттаяр. Къелаца лоаттабеча къовсама итт гаргга тайп - тайпара программаш оттга а яь, мехка ерригача штаташкеи городашкеи дIаяхьийтар Шривереи цун помощникашеи. Моттигашка хьахилар ВIашагIкхийттача Штаташкара къел дIаяккхара проблемашка хьожаш йола шоай организацеш. Цу шеррача программана тIеххьа цIаккха а ца хиннача тайпара чIоагIа яьсса пропагандистски кампани йолаелар кепайоазон тIа.

Экономически торонаш нийсъелга Iалашдара управлене керттерча доакъоех цаI — «къахьегама корпус» оалаш яр. Мехка тайп - тайпарча районашка вIашагIъеллай производственни дешар Iомадеш 16 шерагара 21 шерага кхаччалца ха йола 25 эзар совгIа къона американец а волаш йола цу корпуса 100 центр. Керттерча даькъе уж ба юкъера школа яккханза бола, хьабе болх боаца кагирхой. Царех ахаш — неграшха бола кагий нахи мехкарийи. «Къахьегама корпуса» чу нийслу къона зуламхой а. Кепа йоазоно хоам бора, корпуса дукккхача лагерашка бандитизм, урсаш вIашнадетт, лочкъораш чIоаггIа даьржад, яхаш. «Къахьегама корпусерча» зуламхоша каст-каста кхерамаш тIатесс лагерашта а юххе ядача городашка бахача наха а. Критикаша «къонача зуламхой лагераш» оал «къахьегама корпуса» центрех.

«Къахьегама корпуса» декхар—торо йоацача американски кагирхошта профессин болхи лулга. Профессиональни кийчо-м царна луш хила а мег, цхьабакъда, болх массаза а кхачац царга. Масала, Лос-Анжелосерча сабагакхоачадаьча неграшха болча бахача наха соахка восстани яьча Уоттсе яхача негритянски районе, дIадаха шу чакхдоаллаш «къахьегама корпусе» дийша йистеваьннача эзар дIамигача сагах балхаца Iалашвё вIаштIехьдаланзар... 80 саг мара. Шривера ведомства планаш кхоачашъюлургйоацаш хилар гучадьлар реальноста уж тIаIоттаеннача хана.

Экономически торонаш нийсъелга Iалашдара управлене цхьаькха дакъа — 16 шерага кхаччалца ха яьнна бераш юкъедолхаш йола «кагирхой корпус». Цар автораша къайлахьоц, ший хаьдда маIан долаш из хилар — города улицашкара «хулиганал леладу кагирхой» ахкан хана дIабоахилга. Цхьабакъда, цу программа инициаторашa лерхIараш, кепайоазоно белгалдаьккхачох, гаьнна доккхагIа да. «Кагирхой корпусий» новкъосталца уж гIерт сов дукха Iайна, социальни экхам бар кхерам болаш йола къийенна геттош маьршъеи зенне хургйоацача яхеи. Эггара дукхагIа расови довнаш хулачеи «расови кхоххам» эггара чIоагIагIа болчеи городашка ма ехкайий «кагирхой корпусаш» яхка а.

«Машара корпуса» хьисапе чакхйоахаш я «ВИСТА» аьнна цIи тилла программа. Эзараш американцаш — хьехархой, студенташ шоашта ла а ловш къел эггара чIоагIагIа чуеннача районашка ух. Уж йоазув - дешар ца ховрий школашта керте увтт, къе нах баха районаш тоаеш ба. ЦIена дог-уйла долаш болча дукккхача американцаша дIакхайкадаьд даькъаза баьннача шоай дай-мехкахошта новкъостал де шоай безам хилар. Цхьабакъда, шоашта ла а лайна гIулакхде оарцагIбаьннараш укх тIеххьарча хана дикка кIезигбеннаб. Царех дукккхачар шоай дика гIулакхаш дита дийзар цхьабола хьехархой цар йоазув-дешар ца ховча американцашта сердало тийнна ца Iеш, царна юкъе прогрессивни идеяш а йоаржаю аьнна Iаьдалаша бехке баьчул тIехьагIа. ВIалла дукха ха а йоацаш «ВИСТА» доакъашхошта правила оттайир «паччахьалкхенна мутIахьа хургда» аьнна дув баа безаш, хIаьта цо уж, белггала, шоаш кара хIама де йиш йоацача боахар.

Къелаца лоаттабеча къовсама эггара шерагIа йола программа — из я «коммунальни гIулакхий» программа. Штаташкарча Iаьдалаштеи городий мэраштеи йоккхий бокъонаши дукха ахчеи деннад къелаца къовсам лоаттабара. Цу программах «Америкера керда социальни революци» я аьнна доккхал а деш аьлар Серджент Шривера, къеча нахах болча викалаша моттигерча Iаьдалий гIулакхашка даькъа лаца чуозаргхиларах дош а луш. Цхьабакъда, денна дош дукха ха ялалехьа дицделар. Iаьдалаш бокъонца кхерадевна дар шоай кхелашца ювзалуш йола лоархIамера проблемаш къестаеча дукккхача наха дакъа лоацаргхиларах. Нью-Йорка штатерча Сиракузы яхача городе муниципалитето къеча нахах болча викалий торо хилийтай чуIе цIенош хьалдара планаш оттае. Из план отта а яь, цу тIа лаьрхIадар чуIе цIенош хьалдара лаьттан керда участкаш лулга. Города даьша (царех цхьабараш боккхий лаьттай дай ба) «доалахьеи бокъонашта» тIакхувдилга лоархIаш кхетайир из предложени. «Марксистски пропаганда» лелаю аьнна бехке бир проекта автораш. ГIулакхага диллача иштта яр Шривера хьакхайкаяь «керда социальни революци».

Цхьабакъда, казнокрадашта дика торонаш луш я «коммунальни гIулакхий» программа. Дукха ха йоаццаш Нью-Йорка мэра администраце викалех цаI гучаваьккхар къелаца къовсам лоаттабара хьожадаьча ахчан фондашкара эзараш ахча цо лочкъадарах. ДIадаха шу чакхдоаллаш Гарлемерча федеральни ревизораша гучадаьккхар къелаца къовсам лоаттабара гIулакхаш леладеш йолча цхьан организаце казна чура ах миллион доллар тоъаш ца хилар. Нью-Йоркски «Дейли ньюс» кадаш дар, къелаца къовсам лоаттабара дуккха учрежденеш «кхааш ийдеши озабезамаш деши» я яхаш. Городий мэраша, кепайоазоно баьча хоамах, харжархой кхаах эцара, шоай политически позицеш чIоагIъяра пайда эц каст-каста къелаца къовсам лоаттабара вIашагIтехача фондех. Масала, Нью-Йорка кердача мэра республиканца Линдсея кIезиг-кIезига боахаш дIабаьхар «коммунальни гIулакхий» программа чакхйоахача ерригача организацешкара хьалха хиннача мэра демократа Вагнера оттабаь хинна нах. ХIанз цу гIулакхаш тIа латт республикански мэра уйла йолаш бараш.

Къелаца къовсам лоаттабу моттийташ йола пропагандистски кампани лелаешшехьа а, цIенхаштта бола дукха экономисташ, общественни политически деятелаш башха тешаш бац ВIашагIкхийттача Штаташкара къели моцали дIаяккха торо хиларах. Шоай цунах шеко хилар хьадувц кхыметтел цу программа кулгалхоша шоащ а. Управленена керте латтача Серджент Шривера мукIарло дир ший еррига программа хIанз а эксперимента хьала тIа хилара.

Вовзаш волча американски экономиста Леон Кейзерлинга хетачох, реальни результаташ вIаштIехьйоахалургъяц, нагахьа санна хIанз хьахецаш дола ахча гIаддайча а иттазза дукхагIа хилийтача мара. Граждански бокъонашта тIехьарча болама лидерех цхьанне Боярд Растина къеча американций хьаштий духьа йолаяь а йоацаш, демократически парте хьаштий духьа йолаяь гIарера пропагандистски кампани лоархI къелаца къовсам лоаттабара программах. Политически къовсама лоархIам дукхагIа а беш, республикански парте лидераша дIаяхийтац къелаца лоаттабеча къовсама программана пропагандистски хIама тохара йола торо. ХьалхагIа хиннача вице президента республиканца Ричард Никсона духьа ха йоацаш хьакхайкадир, къелаца къовсам лоаттабу яхаш Джонсона правительства леладеча дерригача гIулакхашка лоархIам эггара хьалхарча аргIанна политика, дергда яхарий, пропаганда а эггара кIезигагIа гIулакха ший а беш хилар.

Къелаца къовсам лоаттабу яхилгах вIалла дош доацар хеташ бола социологаши экономисташи а ба. Масала, Чикагски университета профессора Милтон Фридмана, хьал ца оттийташ витача президенталла ваха гIийртача кандидата Голдуотера тIехьалаьттарех цхьанне, аьлар, новкъостал вIалла эшаш дац къебарашта, хIана аьлча инициатива боах цо нах. УнахцIено лораяра ведомства кулгалхочо Джон Гарднера атта рецепт лу къел дIаяккхара. Цунна хетачох, къеча дезалашка бераш дара гIулакха тIахьожам оттабар къелеи моцалеи проблема эггара дикагIа къоастаелга хургдар. Цхьабараша йоах, хIанзарча американски общества къел ца хила йиш а яц, саг хьакхоллашехьа а цунна язъяь а хиннай из. Цу ханна кхыметтел... библена тIахьожаву: «къебараш массаза а вайца хиннаб...».

Капитализма хьалашка къелаца лоаттабеш бола къовсам массаза а ахангахьа кхаьчача хана юкъахбусаш ба. Къел духьювлаш бола керттера хьаст ба цхьан полюсе паргIатон рузкъеи, вокхазахьа къели моцали хулийташ йола капиталистически эксплуатаце система. ХIанз США-ча «къелаца лоаттабеча къовсама программа» автораша доллача хIамал а кIезигагIа уйла ю къелеи моцален уж керттера хьасташ дIакъовлара. Цул а совгIа, шерра кхайкаеш хинна шоай планаш хIанз юхаяха болабеннаб уж Вьетнамерча тIемага додар лийрхIачул дукхагIа хиннад яхаш бахьанаш а доахаш. Алхха цхьан Нью-Йорке городера къел дIаяккхара хьахецаш дола ахча укх шера шозза хIана даьдац аьнна кIезигдаьд. Планах чакхъяккха лаьрхIача 555 мероприятех чIоагIъяьраш 200 мара яц. Сбразованеи къахьегамеи гIулакхашта йолча викалий палата комиссе председатела Клейтон Пауэлла, къелаца лоаттабеча къовсама хьахийца ахча кIезигдарах ше хоам беш, дукха ха йоаццаш хьакхайкадир: «ВIаьччача шера хоржамаш де дага вац инарал Ки, хIаьта ВIашагIкхийтта Штаташ Къулбехьен Вьетнаме кхы а массехк миллиард доллар дIадахийта кийчлуш я. Цудухьа къел дIаяккхара оттаьча воай программах беррига мехка гIолла лаьрхIача 15 процент хьадаккха дезаш да вай».

ГIулакхага диллача иштта ба ВIашагIкхийттача Штаташка къелаца лоаттабу къовсам.

О. АНИЧКИН,
Нью-Йоркера ТАСС корреспондент.

Дикача нахах

ДУКХАГIАЧАРЕХ ЦАI

Лакха, хоза дегI долаш вола из безаме къона саг химически комбинате дукхагIбараштта вовзаш а массане сий деш а ва. Бакъла, цун хозал яц наьха безам тIаувзар. бIаьха беце а къахьегамца буввзабенпа пун вахара никъ ба наха лоархIар. ТIом сецача шерашка моллагIа волча сага бар санна болабелар цун къахьегама никъ. Котало а яьккха тIем тIара да цIаварга хьийжача шин воIеи ванаси лийрхIар кхоачаш хиланзар. Да цIаванзар. Цу ханна араваьлар барайтта шу даьнна Дядюшко Миша моллагIа цхьа говзал Iомае. Тийркал дехьарча дом гIеттача наькъашка гIолла лийнна Грозне кхаьчар зIамига саг.

Ремесленни училище йистеяьккхача 1953-ча шера кагийча нахан мехкараштеи удостоверенешца цхьана елар республика гIишлошкеи заводашкеи балха хьожабеш путевкаш. Грозненски химически комбинате ше вахийтар дийхар Мишас. Школе вагIача хана химе уроках щелочас ше воагаваьлга дагадеха деце, химкомбинате ше вахара кхы бахьан дагадац цунна хIанз шийна а.

Шоай къонгашта санна раьза хинна, безаме тIайийцар химически комбинате Миша а цунца цхьана деша баьгIараш а. Комбината хьалхара аргIа йолаяла кхы а массехк бутт эшар, пулухьа цу хана дукха болх бир массе оагIонгахьара химикаш кийчбара, дика Iомабара. ТIегIа оборудованена эксплуатаци, обкатка еш чIоагIа накъадаьлар Мишайна а цун новкъосташта а цу юкъагIа Iомадаьр.

ПогI деллар цхьан боарамагIа болх беча машинаша, Iалаьмате дукхача турбопроводашка гIолла йолаелар Грозерча химикий хьалхара продукци. Арахийцар продукце хьалхара тоннаш. Деррига керда а, дика кхетадайза а дар, хIаьта махара, къайла дар, халагIа дар Iомадара, довзара къонабараш массаза тIакхувш хул.

Иштта эггара хьалхара деношка дена чIоагIо йир Дядюшко Мишас алхха аппаратчика болх баь ца Iеш, технологически процессах мел доалачунна дух тIа вала. Атта хилац цу тайпара никъ. Дукха Iайшар халонаш, кхо шу гаргга ха яьлар хьалхара толам баккхалехьа.

Цеха коллективе чIоагIа теркалдора хIара смена карагIдувлараш, цудухьа цу сахьате массапе зийра керттерча узле — ректификаци еча — воккхагIа вола аппаратчик Дядюшка Миша а волаш къахьегача смена деррига технико-экономически хьокхамаш кхыча сменашкарчул лакхагIа хилар. Хьалха латтача смена методах технологически режим тIехдика дIаяхьара социалистически яхь йоаржае дагадехар. Цу гIулакха хьинарегIа вола доакъашхо а хинна дIаэттар комсомолец Дядюшко Михаил. Хьалха латта опыт массанена дIайовзийтара хIара смене массехк ди доаккхаш къахьийгар Михаила, шийй балха методаш беча балхаца дIа а гойташ. Сиха гучадаьлар цу дикача гIулакхах хьахиннар: лоацпача хана холуш айделар феноли ацетони арахецар, лаккъелар продукце дикал, кIезигагIа эшар бедали реагенташи. ЛерттIа, телха ца еш технологически режим лелаяро керда, пайда эцанза йола резерваш гучаяха торо хулийтилга кхетадир болхлоша—из дар эггара лоархIамегIдар. Из гIулакх дIадоладаьча а, из чакхдоакхаш хьинаре къахьийгача а комсомольца Дядюшко Михаила цIи эггара хьалхарчарца дIаяйир завода Сийлен Книжка тIа.

Хьалхара толамаш даьхача кхы а чIоагIагIа безам хилар зIамигача сага хIама ха. Творчески къахьега хьа безам бале деша деза: чIоагIа чоалхане ма йий гонахьара еррига аппаратура. Цо-м моллагIчунга ... а дувгIац! Деша ваха веза. Иштта дIадоладелар Михаила Грозненски политехнически техникумера дешар. Техникум чакхйоаккхача хана шийй болх дика бовзаш химик из хиларга хьежжа цеха мастер ваьвар цунах, хIаьта кхы а цхьа ха яьлча смена начальник а хилар. Массане хьокхам эца мегаргболаш дика рационализатор ва Дядюшко Михаил. Эзараш сомаш да цо еннача предложенех хьабаьнна пайда.

Боккъонца бола химикаш уж хилар хьахьокхаргдола экзамен дIалуш вар соакха ректификаце отделене начальник Дядюшко цеха коллективаца цхьана. Ацетона дикал дикка лакхъеш йола, хIаьтта хьаьл оборудовани балха юкъейолае езар. ЧIоагIа эш из ацетон вай дегIдухачь промышленноста, иштта доазол дехьа дIаахийтара. Шоай еррига говзал, опыт, хьинар ураоттадаь къахьийгар коллективо. Экзамен «тIехдика» чакхъяьлар.

Ала деза, дIаоттаяьча оборудоване а, из дIаоттаярга дIадахар а бIаь эзар сома маьха долга, хIаьта духхьала ах шера комбината цо совнагIа хьатIабена пайда 150 эзар сома маьха ба. Къахьега мегаргдолаш хиннад из пайда бахьан!

Иштта комбината биографеца пхьана дIайолаелар Михаил Алексеевича Дядюшко къахьегама биографи. Укх шера эггара хьалха химикий Ди деадеш доккхал де йиш йолаш я комбинат из санна укхаза хьалкхийнача дукхача химикий кадрех.

И. ЗАБУРУНОВ,
Б. КОСТОЕВ,
химкомбината инженерно-технически болхлой.

Къа а хьегаш салоIаргда

Дешархоша дукха дог даьха ахкан каникулаш хьатIакхаьчай. БоккхагIбараша дукха балхаш даьд шоай къонача доаттагIаша дика салоIаргдола хьалаш вIаштIехьдахара. 25 эзар совгIа дешархо хургва городеи городал арахьа ухкачеи пионерски лагерашка салоIаш, спортивни площадкашка яхье бувлаш, туристски походаш еш.

Цхьабакъда, сакъердам болашагIа салоIаргда дешархоша республика совхозашка ехкача комсомольско-кагирхой къахьегама лагерашка. Луххьал городе бахача дешархошта лаьрхIа я уж лагераш.

Города школай комсомольцаши кагирхойи раьза хилар дийнахьа 4 сахьта юртбоахама балхаш а деш са а лоIаш ахкан каникулаш дIаяхьа.

6-гIча июне совхозий чаьтарий городаша керда баха баьхка дешархой чуийцар. «Ассинский» совхоза чаьтарий лагере, салоIаш Грознера Заводской района №№ 3, 20, 47 йолча школашкара 210 саг ва. Юххе Iам а болаш хозача метте улл лагерь. Чаьтарий городе электрически сердал я, наькъаш дехкад. Редакционни коллеги а комсомола комитет а хержай. Дешархошта юкъера деррига организационни балхашта комсомола комитето кулгалду.

Лагера болх чIоагIбеш бола керттера низ хила дош деннад комсомола комитето. ХIанзе а культурно-массовий спортивни мероприятей план оттаяьй, Ленински района школай дешархошца социалистически яхь йоаржаьйй. Комсомола комитета инициативах лагера боахама доал де командирий Совет хержай укхаза.

Совхоза партийни организаце секретарь раьза ва дешархоша беча балха. Лагере цхьаккха отряд яц производственни задани кхоачаш ца еш.

«Консерватреста» сомий-баьцадаарий совхозе хозача метте улл Грозерча Старопромысловски района №№ 17, 27, Ленински района а №№ 4, 13, 14, 15, 58 йолча школай лагерь. 276 саг ва лагере болх беш а салоIаш а. Дика порядок лоаттаю укхаза лагера начальника Алатонова Лидия Михайловнас.

Дика новкъостал ду лагера а цига бахачарна а совхоза директора нов. Баратова. Дукха балхаш даьд цо лагерь ханнахьа хьаелла. Денна-денна лагера эшача хIаманга хьож из.

Укх деношка баьцадаараштта оасар деш ба дешархой. Массанел дикагIа къахьег №№ 26, 17, 13 йолча школай дешархоша. Шоай нормаш шозза тIехкхоачашъю цар.

Укх деношка хьаелл Грозненски № 3 йолча сомий-баьцадаарий совхозе вIашагIъелла лагерь. Совхоза кулгалхой бехках хIанзалца хьаелла йиш йоацаш хинна из.

Укх аьхкий кхаь сменах 2500 дешархо хургва цу лагерашка салоIаш.

Н. И. МАЛЬЦЕВ,
Гороно заведующе заместитель.

Школе—музей

«Легендашца бувцараш дагалоацаргба вай». Из цIи йолаш я Грозерча № 53 йолча школе вIашагIъелла музей.

Дукха маьхера документаш да укхаза: сурташ, орденаш, медалаш, газеташ тIара статьяш. Уж да Сийлахь-боккхача Дай-мехка тIем тIа хиннача дай - ноаной турпала гIулакхаш дувцаш.

Дукха ха дIайихьай дешархоша уж турпалаш лохаш, цар сийлен гIулакхаш тохкаш. ХIаьта цар хьийга къа зехьа дайнадац. Дешархой болча хьоашалгIа баьхка хилар тIем тIа танкист хинна Войтенко, разведчица Абалова, погранични застава командир хинна Сурмачев, кхыбараш.

С. ВОРОНИН.

Укх шера май Москвен Подмосковьен бIайха хилар. Лувча сезон цIаккха а ца хиннача тайпара хьалха йолаелар, хIаьта москвичаш хигахьа з болабелар. Городербараш къаьстта а чIоагIагIа шоашта тIаувза Москва цIерахча канала дукххача Iамий хоза кийчъяьча бердий йистоша. КIиранденошка столице баха бIаьш эзараш бола нах легковой автомобилашца, автобусашца, электричкашца цхьан-цхьацца а, шоай дезалашца а, бIарччача группашка вIашагIбетталуш а ух цу маьлхо сийрдаьяхача пляжашка лувча а маьлхе багIа ахка а. Алхха Московски пароходства масса лелача кемаша 200 эзарнега кхоачаш бола москвичаш кхувл Ташковс, Горкашка, Солнечни поляне, Бухта Радосте, кхыйолча салаIара боккъала башхача Подмосковья моттигашка.

Сурта тIа: вIаший дукха безабенараштта новкъостала еннай техника. Ханна оттаяь «самокат» йига а цхьан-шин сахьата шоаш шиъ цхьаь хила а йиш я.

Н. Ситникова сурт. ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДЕРРИГДУНЕН МАШАРА СОВЕТА СЕССИ ХЬАЕЛЛАР

ЖЕНЕВА, 13 июнь. (ТАСС). Тахан Iурра укхаза хьайийллай Дерригдунен Машара Совета сесси. Сессе балха юкъе дакъа лоацаш дунен 70 мехкара баьхка 300-ннел тIех делегаташ а, хIаьта иштта организационно ВСМ-ца ювзаенна еце а шоай болх машар чIоагIбаргахьа берзабаь чакхбоахача дукххача дунен халкъашта юкъерчеи къамийи общественни организацей викалаш а е наблюдателаш а ба.

16 июнага кхаччалца йIаьхлургйолаш йолча сессе дувцаргда Вьетнамера США агресси соцаяр духьа халкъаша лоаттабеча къовсамца, Африка, Азе, Латински Америка халкъий къамаш мукъадахара боламца, европейски кхерамаленца, герзаш дIададахарца дувзаденна дола деш. Дувцаргдолаш да иштта ВСМ структура а из вIаштIехьъяккхара хьакъехьара а дешаш.

Сесси хьайийллар Дерригдунен Машара Совета секретара-координатора Шольера (Франци).

Сессе болх дIаболабеш Дерригдунен Машара Совета членашка, сессе доакъашхошка, дукха а болча хьаьшашка къамаьл дир ВСМ президента-координатора Изабелла Блюма (Бельги).

ИНДИРА ГАНДЕ ДАЬ КЪАМАЬЛ

ДЕЛИ, 19 июнь. (ТАСС). Кхычарех тийша уллаш хIама доацаш хилар шийга кхаьчача хана денз мелхиннарел, хетаргахьа, эггара халагIа а бехктокхамегIа а йола юкъ йоакхаш я Инди, аьлар селхан Инде премьер-министра Индира Ганде, ше ерриг-индийски радиога гIолла къамаьл деш. Мохк дегIаккхувлара хьакъехьа, аьлар цо, вай дIаккхаьчад сихагIа дIахьалхаахара йола потенциальни торонаш йолча.

Мехка чакхъяьккха рупе девальваци, аьлар премьер-министра, кхыдола чакхдоаха гIулакхаш а санна, экономика цхьайола аспекташ лер тIа а яьха, нийсъе езаш я. Правительства, белгалдаьккхар Индира Ганде, хьадам боллаш дола гIулакхаш дергда маьхаш лакхлулга юхасоцадараи баха нах эггара хьалха хиланза даргдоацача товарашца Iалашбараи. Паччахьалкхен сектор сихача темпагIа шерлуш йоагIа, хIаьта мохк экономически дегIаккхувлара керттерча лоархIамера а я из. Премьер-министра бахача наьха деррига тайпаш тIара хьийхар производство эггара нонагIча тайпара шерьяра гIулакха юкъе шоашкара доагIа дакъа лаца.

Сурта тIа: актриса Даниэль Жирари (Парижа Малхбоалехьара театр) актер Жан Бушон (Кан яхача города культура Шен драматически труппа) «Юманите» дешаш ба.

В. Генде — Роте сурт. ТАСС фотохроника.

ЗАВОДИЙ БОЛХЛОЙ-КОММУНИСТИЙ КОНФЕРЕНЦИ

ЛОНДОН, 13 июнь. (ТАСС). Великобритане Коммунистически парте чакхъяьккхай мехка ерригача районашкарча заводий болхлой-коммунистий конференци, яхаш, хоам бу «Морнинг пост» яхача газето.

Конференце дийцад фабрикашкеи заводашкеи коммунистически парте отделенеш вIашагIйохканза ярг ца хиларах дола дош. Ер шу чакхдоаллаш цу тайпара йола 50 отделени вIашагIйолла лаьрхIад. Конференце доакъашхоша цхьа барт а болаш тIаийцай забастовка еш болча английски торговни флота морякашта гIо дара йола решени.

Агрессор—США

ЛОНДОН, 13 июнь. (ТАСС). Вьетнаме, аьлар Великобритане Коммунистически парте Генеральни секретара Джон Голлана, агрессор цаI — США мара яц. ИсторегIа хиннадац баь а бехк боацаш еча цу агрессел доккхагIа дола хIама. Вьетнамера дов дIадаккхара цаI мара доаца молха да цигара США бIу дIабаккхар, бомбаш еттилга соцадар, вьетнамцашка шоай гIулакхаш шоаш къестаде торо хилийтар. Англерча вай, белгалдир Голлана, керттера декхар да лейбористски правительство США политика хьалкхоабилга соцаданза ца ялийтар.

«ФРАНЦИ — СССР» ЯХАЧА ОБЩЕСТВА СЪЕЗД

ПАРИЖ, 12 июнь. (ТАСС). Укхаза шийй болх йистебаьккхаб селхан хьайийллача «Франци — СССР» яхача общества аргIана йоацача съездо. Из чакхъяьлар шинна а мехка юкъерча контакташ, доттагIал, цхьана гIулакхаш леладар чIоагIдара белгалонца.

Съезда доакъашхоша, йоах тIаийцача резолюце тIа, дика а хеташ белгалдоах культура, экономика, спорта даькъера франко-советски вIашийра гIулакхаш леладелга дегIаахар, хIаьта шинна а мехка халкъашта юкъера контакташ алсамъяьлар даькъала а дувц. Обществана лов, йоах документа тIа дIахо, Франце президент визитагIа СССР-е вахарои франко-советски переговорашеи шинна а мехка юкъе гIулакхаш леладар чIоагIделгеи цхьана гIулакхаш леладар дегIадоаладелгеи.

Резолюце тIа я «СССР — Франция» яхача обществаца цхьана дукха а гIулакхаш чакхдахара хьакъехьа къостам боллаш йола предложенеш, цар даькъа Советски Iаьдала 50-гIа шу дизара хетадаь дола гIулакхаш чакхдоахилга а долаш.

ДЕГIАУХАШ ЛАТТА СОЛИДАРНОСТЬ

УЛАН-БАТОР. Монгольски халкъа-революционни парте XV съезда делегаташа, шоай мехка коммунистий а дерригача монгольски халкъа а лоIам дIа а кхайкабеш, йоккхача эгIазлонца бехке ю вошал долча вьетнамски халкъа духьалара США агресси, хIаьта из халкъий мукъаленна, кхычарех тийша ца хилара, машара кхерамаленна духьалара эггара лирагIа дола зулам хилар а лерхI, йоах американски агрессена духьалара вьетнамски халкъа къовсам хьаллоцаш яьча МНРП XV съезда заявлене тIа.

Парте XV съездо дIаккхайкаду Монгольски халкъа-революционни парте, дерригача монгольски халкъо, шоай интернациональни декхар кхоачаш а деш, вошал долча вьетнамски халкъа цо американски агрессорашта духьал лоаттабеча сийрда-сийлахьарча къовсама дIахо йодача хана а гIон могаш дола новкъостали лоаттадергхилар.

ДЕЛИ. Хайдарабаде йолча Инде Коммунистически парте (КПИ) къаман совета сессе тIаийцай Вьетнамера американски агресси хоадамболлаш чIоагIа харц а еш, вьетнамски халкъо шийй мехка паргIато а из кхычарех тийша хIама доацаш хилар а хьалкхоабаш хилар дIаккхайкаду резолюце. Резолюце тIахьех американски агрессена духьаларча къовсама вьетнамски халкъа массе а оагIонгахьара новкъостал де, Индерча американски посольствана, консульствашта, американски кхыча учрежденешта хьалхашка духьале кхайкаяра демонстрацеш чакхъяха. КПИ Къаман совето партийни организацеш тIахьех ДРВ территорена бомбаш чуеттилга соцадари Къулбехьен Вьетнамера США бIу дIабаккхари хьадехача петицена кIал кулгаш яздайтара йола шерра компани чакхъяккхара.

ГААГА. Массане а юкъарча голландски кагирхой союзо (АНИВ) Вьетнама новкъостал дара дампани йолаяьй. Укх денношка Къулбехьен Вьетнама Къаман фронта адресагIа медикаментий ши яьшка яхийтай цо.

ЛОНДОН. Английски правительства дIададаккха деза ВIашагIкхийттача Штаташа Вьетнаме бу тIом хьалкхоабилга. Из хьадехашдар тIадола резолюци массава раьза а волаш тIаийцай Англе гIишлошъяра болхлой профсоюза хIара шера хулаш йолча конференце делегаташа.

Кердиффагара волча делегата Джек Томаса конференце ше къамаьл деш белгалдаьккхар США шоашта чухьа а Вьетнамерча тIема духьалара болам дегIаахар, хIаьта «Англера цхьабола нах «американцел шоаел а нонагIа американцашкахьа озаш хила гIертилга» белгал а дир. Цо белгалдаьккхар вьетнамски халкъа шийй кхел ше къоастае бокъо йолга.

НЬЮ-ЙОРК. Паччахьалкхен секретарь Дин Раск «дика кхетац» США вьетнамски политика американски союзникаша шерра хьалкхоаб цо яхе, аьлар США Индера посол хиннача, хIанз Гарвардски университета экономика профессор волча Джон Галберейта. Род-Айленд яхача штата колледже ше къамаьл деш, цо аьлар: Шеко йоацаш дола бакъдар да вай европейски союзникех цхьанне а Вьетнаме цхьаккхе а салте ца вахийтар.

«Уолдорф-Астория» яхача гостиницана юхxе яьча Вьетнамерча тIема духьаларча демонстрацеца тIаийцар Нью-Йорке кхаьча президент Джонсон. Гостиница цIеноштa юхxе из кхачарга хьежаш хиннаб 150 гаргга бола пикетчикаш-кхувшбоагIараш. Царга хиннай президента а Вьетнамерча цун политикана а критика еш йола плакаташ.

(ТАСС).

Вежарий мехкашкара хоамаш

ВЕНГРЕРА «ВЬЕТНАМСКИ СМЕНАШ»

БУДАПЕШТ. [АПН корр]. Венгре производства хьалха латтараша, рационализатораша, комсомольцаша предприятешка хадданза юкъ-юкъе чакхйоах «вьетнамски сменаш». Царех доаха алапеш тIем тIа латтача Вьетнамацарча солидарноста фонде хьежаду. Июнь болабалалехьа а 10,5 миллион форинтал тIех ахча гулдаьд.

Республика комсомола ЦК предложенех тIаийцай Вьетнама къахьегама кагирхой Союзо вIашагIъехкача шоай лоIамерча бригадех цхьанена йизза снаряжени эца а ийца. Вьетнама Демократически Республике дIаяхьийтара решени. Цу снаряжена юкъе я массанахьа а лелалу автомобилаш, мотолодкаш, кхыяраш. Вьетнамски кагирхой тIема гIулакхашта Iомабара Будапештера йохьийт 50 мотоцикл, 500 велосипед, 150 чаьтар, кхы тайпа спортивни инвентарь. Американски авиаце бомбаш еттача ДРВ бахаш болча наха продукташ, молхаш, консервировании цIий дохьийт венгерски комсомольцаша.

СовгIаташ дIадала Вьетнаме йода венгерски комсомола ЦК делегаци.

И. КУЛЬЧАР.

УЛАН-БАТОРИ ГАВАНЕИ ВIАШИ ГАРГА ЙОЛХАШ ЛАТТ

ГАВАНА. [АПН-Пренса Латина]. Мукъача гIайрен столице кулгаш яздаьд кубино-монгольски культурни бувзамаш дегIаккхувларах долча протокола.

Шинна а мехка юкъе дикка ансамдоал студенташи преподавателаши дIа а хьа а ухийтилга. Июль чакхбоаллаш Монголе гIоргья кубински артистий йоккха группа. Цо дакъа лоацаргда МНР 45-гIа шу дизара сийна йолча искусствай фестивале.

Гаване хьаелл социалистически Монголе вахара еррига оагIонаш хьахьувкха йоккха фотоэкспозици, Монгольски кустарни промышленноста выставка хьаеллилга лерхIаш да.

ШЕРА КЕРТЕ 130 МИЛЛИОН ЛЕЙ КХОДАЬД

БУХАРЕСТ. [АПН-Аджерпресс]. Дахача шера мехка химически промышленносто баьча балха итогаш яьй. Предприятешка керда технологии изобретенеши юкъехкахьар бахьан долаш республика химически заводаша алсамдаьккхад продукца дукха а тайпаш арахецилга, дикка тоаеннай цун дикал, къаьстта а медикаментийяр, красителийяр, пластмассайяр. Из бахьан долаш 130 миллион лей ахча кходаьд.

Румынски химически промышленностерча изобретенешеи усовершенствованешеи дукххача доазол дехьарча фирмай теркам шоашта тIаберзабаьб; царех пайдаш ийдара дола патенташ ийдаьд цар. Иштта, дIадахаче шера доазол дехьа дехкад 160 патент.

ГОЛЕШСКИ НИКЕЛЬ

БЕЛГРАД. [АПН-ТАНЮГ]. Дукха ха йоаццаш геологаша Голеше гучаяьккхай никель доалла моттиг. Цигара руда 1,36 процент никель доаллаш ба. Из руда боалла тIоанаш кIоарга доаккхаш ца хиларо боккъала а дика хьалаш хулийт царна дарегIа эксплуатаци яра.

ХIанз кийчон балхаш деш латт хьагуча а баьккха тIеханахьара механизмашца руда бахара. Из боаккхалургба шера керте 300 эзар тонн. Из хIара шера керте 3.500 тонн никельи 152 тонн кобальти дахара кхоачамбалла ба. ТIадоагIа шу долалуш болх бе йолалургйола голешски рудник бахьан долаш Югославега йиш хургья кхычахьара ийдеш никель ца кхухьаш Iе а из маьхера металл ше кхыча мехкашка дохка дIаккхахьийта а.

ХАТТАР ДАРИ ВЫВОДАШИ

ТОКИО, 13 июнь. (ТАСС). Влияни йолаш долча «Майнити» яхача газето кепа техай Сато правительствах йолча общественни уйлаех лаьца цо даьча хаттара даннеш. Даьча хаттара даннешка диллача, хаттар даьча берригнех 28,8 проценто мара хьаллацац Сато правительство.

Цу хаттарах хьахиннараш передовой статья тIа доашха а доашхаш, газето белгалду халкъа правительства политикана раьза доацаш хилара цар тешал делга, хIаьта Сато цу бакъдолчоах выводаш яра тIа а хьех.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-30-91; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленнин, юртбоахамен, культуран, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-30-91; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного, культуры и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05220. Заказ № 3168.

СУДА ЗАЛА ЧУРА ТАIАЗАР ДАНЗА ВУСАРГВАЦ ЗУЛАМ ДАЬР

Укх судебни отчета тIа дувцаргдола зулам даь хиннад соакха октябрь бетта Стари промыслашка, Горьке цIерахча клуба скверe.

12 октябре Iурра клуба хаьхочоа Серпакриловна бIаргаьвайнав халхарий площадкана юхxе кIотаргашта юкъе венна илла зIамига саг. Цига тIабийхача милице отдела болхлоша техкача гучадаьннад вийна иллар № 1 йолча Грозненски автобаза шофер Н. А. Ермолов хиннилга.

Из хьан а миштa а вийнав ховш саг хиннавац, следователa фу ду зуаш бола из вийна Голубев Александри Хажбекаров ТIауси мара. Цхьабакъда, цар шоашта ховр дIаоалаш хиннадац, зулам гучадаргдац аьнна а хеташ.

Цар лийрхIар цхьан даькъе бакъ хилар. Следственни болхлой шоаш хила мабоаггIара хиланзар, саг вийнача дийнахьа денз ши бутт баьлча цар сацийтар Иванова цIерахча поселке баха беррига нах эгIазбига дола из доккха зулам даьраш гучабахара тохкам белга.

Саг вийнарий са а тийр, цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа шоаш массаза а леладаьр — къоалаш делга, бIеха лелилга, хулиганал леладелга юха кара а ийцар цар. Кхыметтел уж лоархIабир шошца цхьана къоалаш деча шоай доттагIчунга Баха Дорталевга Ермолов шоаш вер дIадувца а.

Ше массаза а деча къоалех цаI карара а доаккхаш лаьцача Б. Дорталева «тийшаболх бир» шийй доттагIашта: цо дIадийцар къоалаш А. Голубевцеи Т. Хажбекаровцеи ше даь хилар а Н. А. Ермолов вийнараш уж хилар а.

Бакъдараш шоашта духьалдаьхача А. Голубеви Т. Хажбекарови дерий данза баланзар шоаш даьча зулама, цхьабакъда, из вувлга лаьрххIа дагалаьца а ца вуш, вIашагIлетача карагIдаьннадола шоашта аьлар цар.

Зуламхой юххера а суде барий гIанда тIа хайшар. Дош дувц председателал деш Х. К. Замакшираев, халкъа заседателаш Столбовой Н. А.— «Старогрознефта» гIишлой-монтажни управлене слесарь, Петров Г. В. — «Грозхимнефтестрой» яхача треста гIишлой-монтажни управлене воккхагIвола инженер волаш йолча Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча суда выездной сессе. Общественни обвинителалла № 1 йолча автопарка эзараш нах юкъе болча коллектива цIерах процессе къамаьл дир техника В. Д. Бухтоярова. Паччахьалкхен цIерах бехк белга хьалкхоабаш вар республика прокурора помощник Белозубов В. М., суде барий защитникаш бар: А. Голубева — адвокат Вайсфельд В. В., Т Хажбекарова — Фингер Л. П., Б. Дорталева — Карасев Ю. Д.

Суде из дош дувцаш баьча тохкамо гучадаьккхача тайпара, 10 октябре А. Голубевеи Т. Хажбекаровеи гражданка Паценкой квартирера кхалнаьха ши полтуви бекхий кетари лочкъаьяьй. Шоаш лочкъаьь уж хIамаш моллагIча дийнахьа ехка а ехка, царех ийцача ахчах «Огонек» яхача кафеи «Кавказ» яхача рестораней дикка меннад цар. Бийсанна шийттлагIча сахьата Горьке цIерахча клуба сквере кхаьчаб бIеха Голубеви Хажбекарови, цига царех кхийттав балхара чувода шофер Ермолов Н. А., дар бахьан а доацаш цунна оакхарий хьисапе етта болабеннаб уж, цар меттахьа къиза еттарах цигга веннав Ермолов, Голубева цун дакъа токкхадаь кIотаргашта юкъе чудикхьад, цул тIехьагIа, шоай цхьаккха а гунахьа доацаш санна, Хажбекаровца цхьана чуваха уж шиъ.

Из дош суде дувцаш дIадахача кхаь дийнахьа Старопромысловски района къахьегамхоша лерг дилла ладийгIар бехке бараша, цар бала бенараша, тешаша даьча лодкъамашка, хIаьта юххера а цар цIена кхета а дир зулам дара бахьанаш. Эггара а хьалха, из даьд бераши кхувш боагIараши шоай дезале а санна, иштта школе а производстве а кхетамца кхебара юкъе цIенхашттара кхоачамбоацараш хиларах. Саг вийнарех цхьанне, А. Голубева, ше дийтта шу мара даланза волча ханне а доккха зулам даь хиннад, хIаьта из бахьан долаш 1961 шера июле бархI шу суд а яь хиннай цунна. Саг вийна шоллагIвола Т. Хажбекаров а цул дукха башхагIа вац. 1963 шера денз къоалаш деш хиннав из, оккхара ваьнна лелаш хиларах цкъа лаьца ца Iеш лийцав, берий колоне лелавеш ах шу даккхийтад цунга. ЗIамига волча хана денз хадданза къоалаш деш хиннав суде вола кхоалагIвар — Б. Дорталев а.

Зулам дара шоллагIа бахьан — шоай де дезар ца деча дувлийта цхьаболча милице болхлоша цIенхашттара гIалаташ цар мела чакхдоах моллагIа дале а дола зулам дарах яь суд текха ваьнна цIавеначул тIехьагIа, цунах е йоагIа нийса выводаш а ца еш, дIахо а хьегаш къа а доацаш, наьха чотах баха гIерташ, маларaш мелаш, хулиганал ладеш, уждамо дола кхыдараш деш бахача наха лерттIа тIакъожам лоаттабелга. Из дахад шийна теха ха яьккха валалехьа мукъавалийтача А. Голубевах а. Тешаме къа а хьегаш, цунца ше бехказа ваккхараи вай общество нахаца къахетаме хиларах цунна раьза хинна баркал яхаш хилараи меттел, Голубев юха а хьалха ше лелабаьча зуламий наькъ тIа ваьннав, цхьаннахьа а болх беш хиннавац, малараш а мелаш веха лелаш хиннав. Халахете а, милице Старопромысловски районни отдела болхлоша из теркалдеш хиннадац. Кхыметтел цар саг вийнача шийтталагIча апрела бус а Иванова цIерахча городокера общественни порядка лорае декхарийла бола участковни милиционераш Руденкои Митаеви наькъа йисте лаьтта тешаме боаца «чубаха гоабенна» кагийнах, шоашта гунахьа доацаш санна, теркал а ца беш, царна юхxе гIолла тIех а баьнна дIабахаб. ХIаьта уж хила а хиннаб саг вийнараш — Голубеви Хажбекарови.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча суда выездной сессе, суде бараш бехке болга дизза бакъ хилар гуча а даьккха, приговор дир:

А. Г. Голубева, цо даь деррига РСФСР Уголовни Кодекса П д. 89 ст., П д. 144 ст., 102 ст. «г» а «и» а п. белгалдаь доккхий зуламаш дIа а лоархIаш, ве топаш тоха суд е;

Т. Т. Хажбекарова 17-чеи 103-чеи ст. ст. хьежжа Н. А. Ермолов вувча дакъа лаьцар махилгера — 10 шера лаьца воаллаве суд е, чIоагIъяь режим йолча товара-къахьегама лагере токхарг а йолаш;

Б. Дорталева П д. 89 а П д. 144 а статьяшка хьежжа, хадданза паччахьалкхен а граждений шоай довлахьара а рузкъаш лечкъадарах — лаьца воаллаве 5 шу суд е.

Процессе хиннараша, массава чIоагIа раьза а хинна, тIаийцар судо даь нийсхо йола приговор.

Лакхехьарча суда коллеге частни определени йир. Цу тIа белгалдаьд Старопромысловски милице болхлоша Руденкоси Матаевеи шоашта тIадилла гIулакх кхоачашдара мелал лелаяр, цар бехка шийй ханнахьа гучадаьккхадац Н. А. Ермолов верфе хилар дайнача Руденкоси Митаевеи дIабахийтаб Голубеви Хажбекарови, шоашта бовзаш хинна хулиганаши тунеядцаши, цар юхьмараш Iаьржа кIаьдаш даьхаи цIеш доахкаши хиннай оллашехьа а.

Коллеге белгалдаьккхар иштта № 13 йолча профессионально-технически училище хила йоагIа порядок йоацилга. Укхаза администраце Iалашдаьдац паччахьалкхен рузкъа а дешархой шоай хIамаш а лораелга, хIаьта из бахьан долаш суде бараша духхьала цхьан бетта кхозза дукха а хIамаш лечкъа а яьй.

А. АВДЕЕВ.
Т. ВОКАЕВ.